

Одкрываємо Олықу

«Олықка Pereberia» to jeden z pierwszych kroków naszej hromady w kierunku zaprezentowania Олықи jako turystycznego miasteczka z bogatą historią» – powiedział przewodniczący Rady Wiejskiej Oleksandr Predecki rozpoczynając festiwal, który po raz pierwszy odbywał się na dziedzińcu zamku Radziwiłłów.

«Олықка nie widziała jeszcze tylu ludzi» – skomentował jeden z mieszkańców. 28 czerwca do zamku Radziwiłłów przyjechało kilka tysięcy gości, m.in. artystów, twórców ludowych i historyków z różnych zakątków Ukrainy. Czekali tu na nich liczne występy zespołów, także dziecięcych, w tym headlinera festiwalu – zespołu «Kozak System», warsztaty, plenery, występy rycerzy, średniowieczne tańce, wykłady oraz wycieczki. Szczegółne zainteresowanie wzbudzały podziemia zamku – zamiast czterech zaplanowanych grup zwiedzanie zorganizowano dla ośmiu.

Partnerzy Олықkiej Rady Wiejskiej prezentowali gościom swoją działalność oraz prowadzili różne wydarzenia zaplanowane w ramach festiwalu.

W tym dniu na zamku przygotowano wystawę o historii Олықи zorganizowaną przez Wołyńskie Muzeum Krajoznawcze, odbywały się wykłady o poszukiwaniu przodków oraz o uratowanych pamiątkach z pałacu Radziwiłłów. Wołyński Uniwersytet Narodowy im. Łesi Ukrainki zapre-

zentował opracowane przez pracowników Katedry Designu oraz Katedry Turystyki i Hotelarstwa przewodnik, plan miasteczka z kodem QR pozwalającym na załadowanie interaktywnej mapy Олықи oraz nalepki z wizerunkami олықких zabytków.

Podczas festiwalu można było zapoznać się m.in. z działalnością Stowarzyszenia Kultury Polskiej «Twórczość dla życia», Wołyńskiej Wyznaniowej Gminy Progresywnego Judaizmu oraz organizacji społecznej «Wołyńscy rękodzielnicy».

W ramach festiwalu odbyła się także prezentacja książki dziennikarza i działacza społecznego Wołodymyra Danyliuka «Ślad JFK w... zamku Radziwiłłów» wydanej przy wsparciu Konsulatu Generalnego RP w Łucku. Książka w zrozumiałym dla dzieci sposób opowiada o rodzinnych powiązaniach prezydenta USA Johna F. Kennedy'ego z rodem Radziwiłłów. Ilustracje wykonał malarz i designer Mykoła Wołoszyn. Pilotażowe egzemplarze książki wydano po polsku. Autor ma zamiar wydrukować ją także po

Відкриваємо Олықу

«Олықка переберія» – це один із перших кроків нашої громади, який має представити Олықу як туристичне містечко з багатую історією», – сказав голова селищної ради Олександр Прендецький, відкриваючи фестиваль, що вперше проходив на подвір'ї замку Радзивілів.

«Олықка ще стільки людей не бачила», – прокоментував побачене один із місцевих мешканців. До замку Радзивілів 28 червня приїхали кілька тисяч гостей, митців, народних майстрів, істориків тощо з різних куточків України. Тут на них чекали численні виступи дитячих та дорослих колективів, зокрема й хедлайнера заходу, гурту «Kozak System», майстер-класи, пленери, показові лицарські виступи, середньовічні танці, лекції та екскурсії. Особливим зацікавленням відзначалася екскурсія замковими підземеллями. Замість чотирьох її провели для восьми груп відвідувачів.

Партнери Олықької селищної ради ознайомлювали відвідувачів зі своєю діяльністю та долучалися до проведення фестивалю заходів.

Цього дня в замку діяла виставка про історію Олықи, організована Волинським краєзнавчим музеєм, тривали лекції про пошук предків та врятовані пам'ятки па-

лацу Радзивілів. Волинський національний університет імені Лесі Українки презентував розроблені працівниками кафедри дизайну і кафедри туризму та готельного господарства путівник, картосхему з QR-кодом для завантаження інтерактивної карти та наліпки із зображеннями олықьких пам'яток.

На фестивалі можна було ознайомитися з діяльністю Товариства польської культури «Творчість заради життя», Волинської релігійної громади прогресивного іудаїзму, громадської організації «Волинські рукотвори» та інших.

А ще відбулася презентація книги журналіста та громадського діяча Володимира Данилюка «Слід JFK у... замку Радзивілів», виданої за сприяння Генерального консульства РП у Луцьку. Книга в доступній для дітей формі розповідає про зв'язки американського президента Джона Кеннеді з родом Радзивілів. Ілюстрації виконав художник і дизайнер Микола Волошин. Сигнальні примірники вийшли польською мовою. Зага-

Волинський мотоциклетний
рейд прибув в Україну

Wołyński Rajd Motocyklowy
przybył na Ukrainę

сторінка 2

Конференція у 80-ту річницю
розстрілів у Луцькій тюрмі

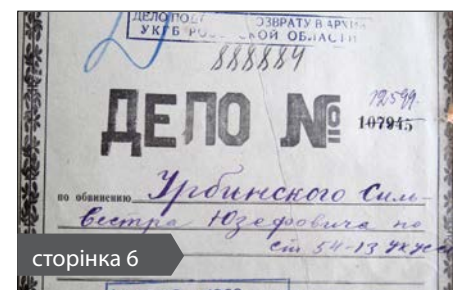
Konferencja w 80. rocznicę
masakry w Łuckim Więzieniu

сторінка 4

Радянські репресії
проти поліціантів

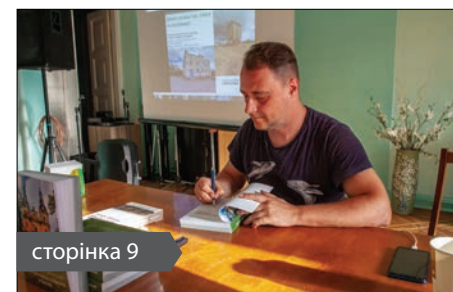
Radzieckie represje
wobec policjantów

сторінка 6

У книзі описано понад
220 католицьких монастирів

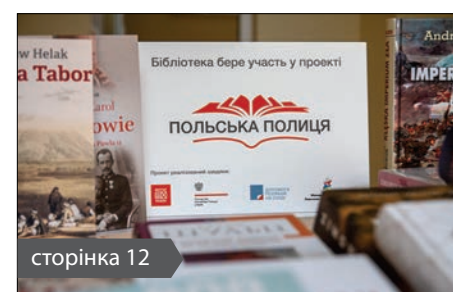
Książka opisuje ponad
220 katolickich klasztorów

сторінка 9

У Луцьку відкрили ще одну
«Польську полицю»

W Łucku została otwarta
jeszcze jedna «Polska Półka»

сторінка 12

Wołyński Rajd Motocyklowy przybył na Ukrainę

Волинський мотоциклетний рейд прибув в Україну

W ramach projektu «Non omnis moriar... – między przeszłością a przyszłością. Kresy – dziedzictwo, tożsamość, edukacja» wolontariusze Stowarzyszenia «Wołyński Rajd Motocyklowy» mają zamiar odwiedzić na Ukrainie 20 miejscowości, gdzie będą wykonywać dokumentację fotograficzną polskich pochówków oraz sprzątać cmentarze.

Na trasie WRM znajdują się m.in. Gródek Jagielloński, Stryj, Worochta, Mikuliczyn, Nadwórna, Czarny Las, Bohorodczany, Stanisławów, Łysiec, Brzeżany, Zbaraż, Wiśniowiec, Krzemieniec, Młynów, Dubno i Łuck.

«Naszym działaniom przyświeca cel ocalenia od zapomnienia miejsc i ludzi. Sprzątamy więc cmentarze we wskazanych miejscowościach, prowadzimy zajęcia edukacyjne wśród wolontariuszy rajdu oraz młodzieży z nami współpracującej w jego trakcie. Zbieramy dokumentację fotograficzną, która po powrocie stanie się bazą do przygotowania materiału edukacyjnego dla szkół» – mówi koordynator projektu Anna Kujawka.

Główna koncepcja projektu zakłada połączenie prac porządkowych na cmentarzach polskich oraz na polskich mogiłach w miejscowościach, z których pochodzą rodziny wolontariuszy Stowarzyszenia, z twórczością polskich artystów związanych z okolicami danych miejsc oraz z działaniami edukacyjnymi na temat historii, kultury i polskiego dziedzictwa pozostałego na terytorium Ukrainy.

«Non omnis moriar...» to symboliczna kontynuacja projektu «Pamięć i tożsamość – zapomniane polskie dziedzictwo na Ukrainie» zrealizowanego w 2020 r., gdzie Stowarzyszenie poszerzało zakres wiedzy wolontariuszy i młodzieży o polskich poetach związanych z miejscami wytypowanymi do prac porządkowych. W tym roku działania edukacyjne WRM oprócz upamiętnienia dziedzictwa materialnego dotyczą również sztuki,

zwłaszcza malarstwa i fascynacji polskich malarzy Kresami. Zebrane materiały edukacyjne zostaną zaprezentowane na wystawie on-line.

W pracach bierze udział społeczność lokalna oraz uczestnicy rajdu narodowości ukraińskiej, co pozwala na budowanie mostów między narodami. Przemierzając trasę opisaną w projekcie wolontariusze spotykają się z przedstawicielami polskich organizacji i uczniami sobotnio-niedzielnymi szkół przy nich działających.

Projekt «Non omnis moriar... – między przeszłością a przyszłością. Kresy – dziedzictwo, tożsamość, edukacja» jest realizowany dzięki dofinansowaniu Narodowego Instytutu Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą – Polonika. Wolontariusze WRM stawiają przed sobą cel upamiętnienia i ratowania od zapomnienia polskiego dziedzictwa materialnego i niematerialnego poprzez działania edukacyjne w Polsce i na Ukrainie oraz działania porządkowe na terytorium Ukrainy.

W nazwie projektu znalazł się fragment zaczerpnięty z wiersza polskiej poetki Zuzanny Ginczanki z Równego na Wołyniu: «Non omnis moriar» (pol. «Nie wszystek umrę», słowa z pieśni Horacego). To hasło przyświeca działaniom projektowym Stowarzyszenia «Wołyński Rajd Motocyklowy». Sentencja obrazuje trwałość bytu, życia, stanu posiadania oraz zasobów kultury, które istnieją tak długo, jak długo pozostaje ślad w pamięci odbiorców.

Natalia DENYSIUK

У рамках проєкту «Non omnis moriar... – між минулим і майбутнім. Креси – спадщина, ідентичність, освіта» волонтери товариства «Волинський мотоциклетний рейд» планують відвідати в Україні 20 населених пунктів, де займатимуться фотодокументуванням польських поховань та упорядковуватимуть їх.

Маршрут «Волинського мотоциклетного рейду» (ВМР) пролягає, зокрема, через Городок, Стрий, Ворохту, Микуличин, Надвірну, Чорний ліс, Богогородчани, Івано-Франківськ, Лисець, Бережани, Збараж, Вишневець, Кременець, Млинів, Дубно та Луцьк.

«Наші ініціативи покликані врятувати від забуття місця і людей. Тож ми прибираємо кладовища в перерахованих населених пунктах, проводимо освітні заняття для волонтерів рейду та молоді, яка з нами співпрацює під час руху маршрутом. Ми збираємо фотографічну документацію, яка стане базою для підготовки освітніх матеріалів для шкіл», – говорить координаторка проєкту Анна Куявка.

Головна концепція проєкту передбачає поєднання прибирання польських кладовищ та могил у тих населених пунктах, звідки походять сім'ї волонтерів товариства, із творчістю польських митців, пов'язаних із цими місцями, та з освітніми ініціативами на тему історії, культури й польської спадщини, яка залишилася на території України.

«Non omnis moriar...» – це символічне продовження проєкту «Пам'ять та ідентичність – забута польська спадщина в Україні», реалізованого у 2020 р., під час якого товариство підвищувало серед волонтерів і молоді рівень знань про польських поетів, пов'язаних із місцями, обраними для впорядкувальних робіт. Цього року освітні ініціативи ВМР, окрім ушанування матеріальної спадщини, стосуються

мистецтва, особливо малярства й захоплення польських художників Кресами. Зібрані освітні матеріали потім представлять на онлайн-виставці.

У роботах беруть участь місцеві мешканці та учасники рейду українського походження, що допомагає будувати мости між народами. Подорожуючи маршрутом проєкту, волонтери зустрічаються з представниками польських організацій та учнями суботньо-неділних шкіл, які діють при них.

Реалізація проєкту «Non omnis moriar... – між минулим і майбутнім. Креси – спадщина, ідентичність, освіта» можлива завдяки фінансовій підтримці Національного інституту польської культурної спадщини за кордоном «Polonika». Волонтери ВМР ставлять перед собою мету вшанувати й врятувати від забуття польську матеріальну й нематеріальну спадщину шляхом освітніх ініціатив у Польщі та Україні, а також впорядкувати цвинтарі в Україні.

У назві проєкту використано фрагмент із вірша польської поетеси Зузанни Гінчанки з Рівного: «Non omnis moriar» (з лат. «я помру не весь», слова Горація). Товариство «Волинський мотоциклетний рейд» діє саме під цим девізом. Сентенція відображає неперервність існування, життя та елементів культури, яка триває до тих пір, доки залишає слід у пам'яті реципієнта.

Наталія ДЕНИСЮК

Prace porządkowe na cmentarzu w Rymaczach

Упорядкування кладовища в Римачах

W dniach 22–30 czerwca członkowie Stowarzyszenia Kultury Polskiej im. Michała Ogińskiego w Lubomlu przeprowadzili kolejne sprzątanie polskiego wojskowo-cywilnego cmentarza w Rymaczach.

Teren nekropolii obejmuje ponad 1 hektar i latem intensywnie zarasta trawą i krzakami. Kilka razy w roku należy go wykosić, żeby utrzymać we właściwym stanie to miejsce pamięci.

Tym razem w pracach porządkowych brali udział członkowie Stowarzyszenia: Andrzej Sacharczuk, Oksandr Sacharczuk, Witalij Bojko, Ludmyła Bojko, Włodzimierz Pedycz, Ludmyła Syluk oraz uczennica szkoły sobotniej przy SKP Marta Syluk. Własne kosy spalinowe oraz inny sprzęt udostępnili: Oksandr Sacharczuk, Walentyna Olech oraz Walerij Klekotsiuk.

Tekst i zdjęcie: Włodzimierz PEDYCH,
prezes Stowarzyszenia Kultury Polskiej
im. Michała Ogińskiego w Lubomlu

P. S.: Pragnę podziękować wszystkim uczestnikom akcji za to, że mimo upalnych dni, kiedy temperatura powietrza sięgała nawet 34 stopni, wzięli udział w pracach porządkowych na terenie nekropolii w Rymaczach.

22–30 червня члени Товариства польської культури імені Міхала Огінського в Любомлі прибрали польське військово-цивільне кладовище в Римачах.

Територія некрополя займає понад 1 га і літом вона інтенсивно заростає травою та кущами. Протягом року її кілька разів потрібно викосити, щоб утримувати в порядку місце пам'яті.

Цього разу у прибиранні цвинтаря брали участь члени товариства Андрій Сахарчук, Олександр Сахарчук, Віталій Бойко, Людмила Бойко, Володимир Педич, Людмила Силук та учениця суботньої школи при ТПК Марта Силук. Власні бензокоси та інші інструменти надали Олександр Сахарчук, Валентина Олех та Валерій Клекоцук.

Текст і фото: Володимир ПЕДИЧ,
голова Товариства польської культури
імені Міхала Огінського в Любомлі

P. S.: Хочу подякувати всім учасникам акції за те, що, незважаючи на спекотні дні, коли температура повітря сягала навіть 34 градусів, вони взяли участь у впорядкуванні території некрополя в Римачах.

Na rowerze przez Polskę, Ukrainę i Mołdawię

Велосипедом через Польшу, Україну та Молдову

W Ukraińskim Domu Kultury «Peremoha» w Tarnopolu wystąpił Stanisław Łopuszyński – młody polski muzyk, laureat licznych konkursów. Koncert odbył się 29 czerwca w ramach trasy rowerowej «Zamość – Odessa Tour 2021».

Absolwent Warszawskiego Uniwersytetu Muzycznego im. Fryderyka Chopina podróżuje na rowerze przez Polskę, Ukrainę i Mołdawię oraz występuje w miastach położonych na trasie. Razem z muzykiem wędruje jego klawesyn, na którym gra podczas koncertów.

W Tarnopolu Stanisław Łopuszyński zagrał muzykę popularną, barokową oraz jazzową, wykonał także własne improwizacje z elementami różnych stylów.

Koncert odbył się pod patronatem Konsulatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Łucku oraz przy wsparciu Polskiego Centrum Kultury i Edukacji imienia profesora Mieczysława Krąpca w Tarnopolu i Tarnopolskiej Rady Miejskiej.

Muzyk wystąpił także we Lwowie, Złoczowie, Jazłowie, Kamieńcu Podolskim i Chocimiu. Łącznie na trasie jest zaplanowanych 12 recitali charytatywnych, które odbywają się pod patronatem polskich placówek dyplomatycznych,

miejscowych polskich towarzystw oraz innych organizacji.

Alła FLISSAK,
Polskie Centrum Kultury i Edukacji
im. prof. Mieczysława Krąpca w Tarnopolu
Fot. Konsulat Generalny RP w Łucku

У будинку культури «Український дім «Перемога» в Тернополі виступив Станіслав Лопушинський – молодий польський музикант, лауреат численних конкурсів. Концерт пройшов 29 червня в рамках його велосипедного туру «Замость–Одеса 2021».

дорожує його клавесин, на якому він грає під час виступів.

У Тернополі Станіслав Лопушинський представив популярну і барокову музику, джаз, а також виконав власні імпровізовані композиції з елементами змішаних стилів.

Концерт відбувся під патронатом Генерального консульства Республіки Польща в Луцьку та за підтримки Польського центру культури та освіти імені професора Мечислава Кромпця в Тернополі й Тернопільської міської ради.

Артист уже виступив, зокрема, у Львові, Золочеві, Язловці, Кам'янці-Подільському та Хотині. Загалом заплановано 12 благодійних концертів, які проходять під патронатом польських дипломатичних представництв, місцевих польських товариств та інших організацій.

Алла ФЛИССАК,
Польський центр культури та освіти імені
професора Мечислава Кромпця в Тернополі
Фото: Генеральне консульство РП у Луцьку

Przejścia graniczne otwarte, kwarantanna obowiązuje

Пункти пропуску відкриті, карантин обов'язковий

23 czerwca zostały otwarte przejścia graniczne Zosin–Uściług, Dołhobyczów–Uhrynów oraz Krościenko–Smolnica, czyli wznowiono pracę wszystkich drogowych przejść na granicy polsko-ukraińskiej, które zawiesiły swoją działalność w zeszłym roku w związku z pandemią.

Jednocześnie na przejściu Krościenko–Smolnica ruch towarowy wznowiono tylko dla samochodów o masie całkowitej do 7,5 tony. Ponadto od marca ubiegłego roku na odcinku polskiej granicy, będącej granicą zewnętrzną Unii Europejskiej, wciąż jest zawieszono przemieszczanie się pasażerów w transporcie kolejowym.

Od 24 czerwca br. wznowiono obowiązek odbycia 10-dniowej kwarantanny w przypadku podróży do Polski z państw nienależących do strefy Schengen lub niebędących państwem członkowskim UE.

Okres odbycia 10-dniowej kwarantanny ulega skróceniu, gdy wynik testu w kierunku SARS-CoV-2 jest negatywny, a test został wykonany po przekroczeniu granicy Polski w okresie nie wcze-

śniej niż 7 dni, licząc od momentu jej przekroczenia. Obowiązek odbycia kwarantanny uznaje się za zrealizowany z chwilą wprowadzenia negatywnego wyniku testu do systemu teleinformatycznego przez medyczne laboratorium diagnostyczne wykonujące diagnostykę zakażenia wirusem SARS-CoV-2.

Pogranicznicy z obu państw proszą podróżnych, by uwzględnili te informacje planując wyjazdy za granicę oraz zapoznali się z zasadami i ograniczeniami obowiązującymi na terenie Polski i Ukrainy.

Szczegółowa informacja o zasadach ruchu granicznego znajduje się na stronach internetowych: strazgraniczna.pl oraz dpsu.gov.ua

MW

23 червня відкрилися пункти перетину кордону «Зосин–Устиług», «Долгобичув–Угринів» та «Кросценко–Смільниця», тобто відновили роботу всі автомобільні пункти пропуску на польсько-українському кордоні, які призупинили свою діяльність ще торік через пандемію.

Водночас на пункті перетину кордону «Кросценко–Смільниця» вантажні перевезення дозволено тільки для осіб, що прибувають із держав, які не належать до Шенгенської зони або не є членами ЄС.

Із 24 червня Польща відновила обов'язковий 10-денний карантин для осіб, що прибувають із держав, які не належать до Шенгенської зони або не є членами ЄС.

Тривалість карантину може бути скорочена, якщо результат тесту на SARS-CoV-2 виявиться негативним, а сам тест буде виконано не раніше,

ніж через сім днів після в'їзду на територію Польщі. Особа буде звільнена від перебування на карантині, як тільки медична лабораторія, яка виконала діагностику зараження вірусом SARS-CoV-2, внесе дані про негативний результат тесту до інформаційної системи.

Прикордонники закликають врахувати цю інформацію при плануванні поїздки, а також ознайомитися з правилами та обмеженнями, які діють на території суміжних держав.

Детальна інформація про правила перетину кордону доступна на сайтах: strazgraniczna.pl та dpsu.gov.ua.

ВМ

Informacja wołyńska Волинська інформація

W obwodzie wołyńskim trwa remont drogi między-narodowej M-19 Domanowe (na Brześć) – Kowel – Czerniowce – Tereblecze (na Bukareszt). Prace obejmują 47-kilometrowy odcinek trasy.

*****

Na Wołini trwają remont międzynarodowego autostrady M-19 Domanowe (na Brest) – Kowel – Czerniowce – Tereblecze (na Bucharst). Robotami охоплено 47 км траси.

1 lipca na wołyńskich uczelniach rozpoczęła się rekrutacja. W tym roku opłaty za studia w trybie dziennym wynoszą 18 000 hrywien i więcej, w trybie zaocznym – od 14 400 hrywien.

*****

1 lipca u wołyńskich wsiach rozpoczęła się wstępna kampania. Cьогоріч вартість навчання в місцевих вчз на денній формі стартує з 18 000 грн, на заочній – з 14 400 грн.

Sześć hromad z obwodu wołyńskiego dołączyło do ukraińsko-niemieckiego programu wsparcia inicjatyw lokalnych «Kijowski Dialog», realizowanego przy pomocy finansowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RFN.

*****

Шість громад із Волині долучилися до проекту українсько-німецької програми підтримки локальних ініціатив «Київський діалог». Її реалізують за фінансової підтримки Федерального міністерства закордонних справ Німеччини.

Główny Urząd Statystyczny w Obwodzie Wołyńskim poinformował, że najwyższe wynagrodzenia w regionie są wypłacane w branży finansowej oraz ubezpieczeniowej (15 359 hrywien), a najniższe – w branży nieruchomości (7428 hrywien).

*****

Głównie управління статистики на Волині повідомило, що в області найвища заробітна плата – у сфері фінансової та страхової діяльності (15 359 грн), а найнижча – у сфері операцій з нерухомим майном (7428 грн).

Co trzeci maturzysta w obwodzie wołyńskim nie stawiał się na egzamin dojrzałości. Najwięcej uczniów – ponad 90 % zarejestrowanych – nie przyszło na maturę z matematyki (poziom podstawowy).

*****

Koжен третій випускник на Волині не з'явився на ЗНО. Найгірша неявка була з математики (рівень «Стандарт») – не прийшли понад 90 % зареєстрованих учасників.

Ten kawałek ziemi nagle stał się piekłem

23–24 czerwca 1941 r. enkawudziści rozstrzelali więźniów Łuckiego Więzienia. Nie będąc w stanie ewakuować wszystkich osadzonych w więzieniach na przygranicznych terenach władze radzieckie postanowiły ich eksterminować. Według różnych danych na zachodzie Ukrainy zginęło wówczas od 20 do 50 tys. osób, w tym w Łucku od 2 do 4 tys.

Osobliwości sowietyzacji, przyczyny, mechanizmy i skala represji reżimu komunistycznego stały się tematem Międzynarodowej Konferencji Naukowej «Represje sowieckie na Ukrainie Zachodniej w latach 1939–1953», która miała miejsce w Łucku 24 czerwca z okazji 80. rocznicy masakry w Łuckim Więzieniu.

Forum naukowe poprzedziło uczczenie pamięci rozstrzelanych więźniów Łuckiego Więzienia. Po oficjalnej inauguracji konferencji jej uczestnicy złożyli kwiaty pod pomnikiem ofiar tej tragedii położonym obok miejsca, gdzie w 2017 r. ekshumowano 107 ciał zamordowanych osób.

«Bez względu na to, jakie były przekonania polityczne i status społeczny osób pochowanych w tym masowym grobie, najważniejsze, co możemy zrobić dla każdego z nich, to pamiętać o nich» – zaznaczyła profesor Ludmyła Strilczuk, kierownik Katedry Historii Powszechnej i Filozofii Wołyńskiego Uniwersytetu Narodowego im. Łesi Ukrainki, a jednocześnie prezes Wołyńskiej Krajowej Organizacji Ogólnoukraińskiego Towarzystwa «Proswita» imienia Tarasa Szewczenki. Obydwie instytucje były współorganizatorami konferencji razem z Państwowym Rezerwatem Historycznym w Łucku, Konsulatem Generalnym RP w Łucku i innymi instytucjami.

«Żeby ukryć swoje zbrodnie, władze radzieckie ulokowały tu szkołę muzyczną, czyli nad tymi szczątkami brzmiała muzyka» – powiedział profesor Mykoła Kuczerepa z WUN im. Łesi Ukrainki. Tematem jego badań są m.in. represje na Wołyniu. Zaznaczył, że swoistym pomnikiem ofiar radzieckich represji są tomy wydania «Zrehabilitowani przez historię», nad którymi w obwodzie wołyńskim pracuje grupa redakcyjno-wydawnicza «Naukowe Centrum Studiów nad Historią Wołynia». Niestety ostatnio wstrzymano dofinansowanie tej publikacji przez władze obwodowe, w związku z czym nie ma środków na wydanie przygotowanych przez naukowców kolejnych pięciu tomów z informacjami o ofiarach represji.

«Przez lata gromadziliśmy dane o ofiarach. Dziś znamy nazwiska 1896 osób rozstrzelanych w Łucku. Są wśród nich Ukraińcy, Polacy, Żydzi, Rosjanie, Białorusini, a nawet jeden Turek» – powiedział Mykoła Kuczerepa.

O liczbie rozstrzelanych w więzieniach Łucka, Dubna, Lwowa, Drohobycza, Tarnopola i innych miast Ukrainy Zachodniej podczas konferencji mówiła profesor Oksana Kaliszczuk z WUN im. Łesi Ukrainki. «Do dziś nie wiemy dokładnie, ilu ludzi zginęło. Według dokumentów Oddziału Więziennego NKWD w czerwcu na tych terenach rozstrzelano 8789 osób. Badacze podają jednak o wiele większe liczby: 20, a nawet 50 tys. osób» – podkreśliła profesor.

Ekzekucje wykonywano w oparciu o dyrektywę Ludowego Komisarza Bezpieczeństwa Państwowego ZSRR Wsiewołoda Merkułowa z 23 czerwca 1941 r., która przewidywała eksterminację więźniów na terenie Ukrainy, Białorusi, Łotwy, Estonii, Karelii, obwodu murmańskiego oraz leningradzkiego.

«Według wspomnień świadków, ten kawałek ziemi nagle stał się piekłem» – zaznaczyła Oksana Kaliszczuk, opowiadając o przebiegu wydarzeń w Łuckim Więzieniu w dniach 23–24 czerwca. Ludzi ustawiano w kilka rzędów twarzą do ściany, następnie strzelano z karabinów maszynowych. Innych więźniów zmuszano, by wrzucali ciała zamordowanych do wyrw po niemieckich bombach. Świadkowie wspominają o 4–5 masowych grobach. Ciał było tak dużo, że więźniowie nie dawali rady znosić ich wszystkich do dołów.

Jeśli chodzi o liczbę zamordowanych w Łucku, to dane także się różnią. W dokumentach NKWD podano ok. 800 lub 2000 osób, w prasie z okresu II wojny światowej – 1500, w innych źródłach – 2754 ofiary.

«Kiedy do miasta wkroczyli Niemcy, została zorganizowana specjalna komisja, w skład której weszli także ci, którym udało się przeżyć masakrę. Jej zadaniem było ustalenie liczby ofiar. Uporządkowano wówczas cztery masowe groby oraz postawiono na nich krzyże z tablicami, na których napisano dane o liczbie ofiar: 1800, 800, 1200 i 300. W książce Mykoły Kudeli, któremu udało się przetrwać masakrę, pojawia się liczba 4000. Tak czy inaczej, ofiar było co najmniej 2000, ale ze względu na odmienne dane w różnych źródłach kwestia liczby ofiar pozostaje otwarta» – powiedziała Oksana Kaliszczuk.

Nazwiska ofiar ekzekucji w Łucku, według Oksany Kaliszczuk, zaczęto podawać na początku lat 90. Wkrótce ich zbieranie rozpoczęła grupa historyków na czele z Mykołą Kuczerepą. Prace komplikowało to, że nawet w latach 90. świadkowie bali się rozmawiać na ten temat w obawie o swoich bliskich, ponieważ władze radzieckie po wojnie aresztowały tych, którzy przetrwali, żeby nie mogli szerzyć informacji o zbrodni.

Po raz pierwszy za czasów ZSRR w Łucku o ofiarach rozstrzelania zaczęto głośno mówić w lipcu 1989 r. na nielegalnym wiecu, na który licznie przybyli mieszkańcy miasta. Od tej pory w mieście co roku jest oddawany hołd ofiarom. Wkrótce zaczęto mówić o konieczności przeniesienia szkoły muzycznej, działającej tu od początku lat 60., do innego budynku. Obecnie znajduje się tu klasztor męski Prawosławnej Cerkwi Ukrainy. W mieście urządzono cały zespół miejsc pamięci o ofiarach represji. Od kilku lat młodzież organizuje akcję «Noc w Łuckim Więzieniu».

Раптово цей шматок землі став пеклом

23–24 червня 1941 р. енкаведисти розстріляли в'язнів Луцької тюрми. Не маючи змоги евакуювати всіх, хто перебував тоді у в'язницях на прикордонних територіях, радянська влада вирішила за краще знищити їх фізично. За різними даними, на заході України тоді загинули від 20 до 50 тис. осіб, зокрема від 2 до 4 тис. у Луцьку.

Особливості радянізації, причини, механізми й масштаби репресій комуністичного режиму стали темою Міжнародної наукової конференції «Радянські репресії в Західній Україні у 1939–1953 рр.», що відбулася в Луцьку 24 червня до 80-річчя розстрілів у Луцькій в'язниці.

Захід розпочався із вшанування пам'яті розстріляних в'язнів Луцької тюрми. Після офіційного відкриття конференції її учасники поклали квіти до пам'ятника жертвам цієї трагедії, розташованого на місці, де у 2017 р. відбулася ексгумація 107 жертв розстрілу.

«Хто за політичними переконаннями чи за соціальним статусом не лежав би в цій братській могилі, найбільше, що ми для кожного з них можемо зробити, – це пам'ятати про них», – зазначила професорка Людмила Стільчук, завідувачка кафедри всесвітньої історії та філософії Волинського національного університету імені Лесі Українки, очільниця Волинської крайової організації Всеукраїнського товариства «Просвіта». Обидві інституції виступили співорганізаторами конференції разом із Державним історико-культурним заповідником у Луцьку, Генеральним консульством Республіки Польща в Луцьку та іншими.

«Щоб приховати свої злочини, радянська влада розмістила тут музичне училище, тобто на цих трупах лунала музика», – сказав професор Микола Кучерепа із ВНУ імені Лесі Українки, який займається, зокрема, вивченням репресій на Волині. Він зазначив, що своєрідним пам'ятником жертвам радянських репресій є томи «Реабілітовані історією», які у Волинській області видає редакційно-видавнична група «Науковий центр історичних студій Волині». На жаль, зараз припинилося її фінансування з боку обласної влади, тому п'ять томів з інформацією про репресованих, які опрацювали науковці, нема за що видати.

«Ми роками збирали дані про жертв. Сьогодні ми достеменно знаємо прізвища 1896 осіб, які тут були розстріляні, серед них – українці, поляки, євреї, росіяни, білоруси та навіть один турок», – розповів Микола Кучерепа.

Про кількість розстріляних у тюрмах Луцька, Дубна, Львова, Дрогобича, Тернополя та інших міст Західної України під час конференції розповіла професорка Оксана Каліщук із ВНУ імені Лесі Українки. «Донині ми не знаємо точно, скільки людей загинуло. За документами тюремного управління НКВС, жертв було 8789 осіб, розстріляних у червні. Але дослідники називають набагато більші цифри. Це і 20 тис., і 50 тис. осіб», – підкреслила вона.

Підставою для розстрілів була директива народного комісара держбезпеки СРСР Всеволода Меркулова від 23 червня 1941 р., яка передбачала знищення в'язнів на території України, Білорусі, Латвії, Estonії, Карелії, Мурманської та Ленінградської областей.

«За описом свідків, раптово цей шматок землі став пеклом», – зазначила Оксана Каліщук, розповідаючи про перебіг подій, що відбулися в Луцькій тюрмі 23–24 червня. Людей шикували в кілька рядів обличчям до стіни, після чого лунали кулеметні черги. Інших в'язнів змушували скидати трупи до вирв від німецьких бомб. Свідки згадують про 4–5 поховань. Трупів було настільки багато, що в'язні не справлялися зносити їх до ям.

Якщо йдеться про кількість загинувших у Луцьку, то тут дані теж різняться. В енкаведистських документах йдеться про близько 800 осіб або 2000, у пресі періоду Другої світової війни – 1500, в інших випадках – 2754 жертви.

«Коли до міста прийшли німці, була організована спеціальна комісія, до якої увійшли й ті, хто вижив. Вони спробували встановити кількість жертв. Тоді облаштували чотири могили, встановивши на них хрести з табличками, на яких наведено такі дані: 1800, 800, 1200 і 300. В книзі Миколи Куделі, який вижив під час розстрілу, фігурує цифра 4000. Так чи інакше, жертв було щонайменше 2000, але оскільки документи не збереглися і є різночитання у джерелах, це питання залишається відкритим», – сказала Оксана Каліщук.

Імена жертв розстрілу в Луцьку, за її словами, почали оприлюднювати на початку 90-х рр. Згодом над ними почала працювати група на чолі з Миколою Кучерепою. Роботи ускладнювало те, що навіть у 90-х свідки боялися на цю тему говорити, переживаючи за долі своїх рідних, адже радянська влада вилловлювала тих, хто вижив, щоб вони не могли розповідати про цей злочин.

Уперше за часів СРСР публічно в Луцьку заговорили про жертв розстрілу на велелюдному несанкціонованому мітингу в липні 1989 р. Після цього в місті щорічно вшановують пам'ять жертв. Одразу ж постало питання про перенесення музичного училища, яке діяло тут із початку 1960 рр. Сьогодні тут розташований чоловічий монастир Православної церкви України. У місті облаштовано цілий комплекс меморіальних місць, що вшановують жертв розстрілу. Уже кілька років із цією метою молодь проводить акцію «Ніч у Луцькій тюрмі».

Довгий час не було зрозуміло, де поховані в'язні, адже радянська влада зробила все,

През дугіе лата не wiadomo было, gdzie są pochowani więźniowie, ponieważ władze radzieckie zrobiły wszystko, żeby zniszczyć ślady masowych grobów. Krążyły nawet relacje, że szczątki ofiar wywieziono z miasta w nieznanym kierunku. Dopiero w 2016 r. w trakcie porządkowania terenu wokół klasztoru archeolodzy znaleźli ślady miejsca możliwego pochówku. Jak powiedział Wiktor Bajuk, zastępca dyrektora Rezerwatu Historycznego «Stary Łuck», prace poszukiwawcze odbyły się wówczas z inicjatywy historyków Serhija Godlewskiego i Iurija Mazuryka.

W 2017 r. komunalne przedsiębiorstwo «Dola» działające przy Lwowskiej Radzie Obwodowej przeprowadziło tu prace ekshumacyjne, w trakcie których odkryto szczątki 107 osób, posiadające ślady śmierci nienaturalnej, zrzucone w pośpiechu do wyrwy po wybuchu bomby.

Wiktor Bajuk przedstawił zdjęcia, ukazujące prace oraz znaleziska, wśród których jest obuwie, fragmenty ubrań oraz dokumentów, rzuconych na trupy oraz podpalonych. Badacze opracowali wszystkie ocalałe strzępki dokumentów, notując każdą literę, sylabę czy słowo, które udało się rozpoznać. Pozwoliło to dojść do wniosku, że są to różne dokumenty więzienne sporządzone po ukraińsku, rosyjsku czy polsku. Po ekspertyzie sądowo-lekarskiej ustalono płeć, wiek i przyczynę śmierci ofiar. «Gdyby podsumować krótko, są to młodzi mężczyźni, przyczyna śmierci – urazy uniemożliwiające życie» – podkreślił Wiktor Bajuk. Opisał także przebieg prac nad uporządkowaniem miejsca ponownego pochówku, również przewidujące zaangażowanie archeologów. Powiedział, że zgromadzone materiały opisujące poszukiwanie miejsca pochówku więźniów oraz znaleziska warto by było opublikować.

Do dziś nie wiadomo, gdzie są położone pozostałe masowe groby. Dla ich odnalezienia potrzebne jest przeprowadzenie szeregu prac poszukiwawczych.

Dr Piotr Olechowski z Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie opowiedział o represjach wobec Polaków na Ukrainie Zachodniej w latach 1939–1953 oraz o grupach Polaków poddanych represjom sowieckim w różnych odciśnięciach czasowych. Przeanalizował dokumenty, do których dziś mają dostęp badacze oraz sprawy kryminalne Polaków pod względem ich za-

wartości. Zaznaczył, że losy wielu więźniów do dziś nie są znane i nie da się ich poznać tylko na podstawie dokumentów.

Kwestia radzieckich represji została poruszona także przez prof. Mykołę Kuczerepę, dr Myroslawę Filipowycz, ks. Pawła Chomiaka oraz prof. Switłanę Szulhę. Referat Mykoły Kuczerepy dotyczył sowieckiej represji oraz represji na Wołyniu w latach 1939–1941. Myroslawa Filipowycz opowiedziała o prześladowaniach działaczy «Proswity». Ks. Paweł Chomiak, doktorant WUN im. Łesi Ukrainki, przypomniał o represjach na duchowieństwie katolickim, a prof. Switłana Szulha, specjalizująca się na historii wołyńskich Czechów, o prześladowaniu tej mniejszości narodowej.

Codziennie życie więźniów Łuckiego Więzienia w okresie międzywojennym opisał Oleh Razyhrayew z WUN im. Łesi Ukrainki. Naukowiec zaznaczył, że więźniowie mieli dostęp do biblioteki, edukacji, pomocy medycznej, wystarczającego wyżywienia oraz kontakt z duchowieństwem. Wykorzystywano ich także do wykonywania różnych prac w mieście. Osadzeni uprawiali rolnictwo, byli zajęci w różnych pracowniach więziennych, za co otrzymywali wynagrodzenie, które przechowywano na tak zwanych więziennych depozytach.

Więzienie w Łucku przeznaczone było dla 450 osób, ale w rzeczywistości zmieniała się dynamika. «Jeśli w 1920 r. według źródeł było w nim ok. 270–300 więźniów, to w przededniu wojny przebywało tu ok. 1 tys. osób. Świadczy to o przeładunku, co było charakterystyczne dla ówczesnych więzień, nowych przecież nie budowano, wykorzystywano starą infrastrukturę» – powiedział Oleh Razyhrayew.

Na początku II wojny światowej, kiedy władze polskie zmuszone były do ewakuacji z miasta, więźniowie Łuckiego Więzienia zostali wypuszczeni na wolność.

Podsumowując konferencję, naukowcy podkreślili, jak ważne jest poinformowanie społeczeństwa o ofiarach reżimu komunistycznego. W związku z tym podjęli decyzję o przygotowaniu odezw do Wołyńskiej Rady Obwodowej z prośbą o wznowienie dofinansowania serii «Zrehabilitowani przez historię», która jest swobodnym pomnikiem ofiar radzieckich represji.

Tekst i zdjęcia: Natalia DENYSIUK

щоб знищити сліди захоронень. Були навіть свідчення про те, що останки жертв вивозили з міста в невідомому напрямку. І ось у 2016 р. під час облаштування території навколо монастиря археологи знайшли сліди можливої могили. Як зазначив Віктор Баюк, заступник директора Державного історико-культурного заповідника «Старий Луцьк», ініціатором пошукових робіт тоді були історики Сергій Годлевський та Юрій Мазурик.

У 2017 р. комунальне меморіально-пошукове підприємство при Львівській обласній раді «Долі» провело тут розкопки й ексгумаційні роботи, під час яких було знайдено останки 107 людей із явними ознаками насильницької смерті, яких у поспіху абияк скинули у воронки від вибуху бомби.

Віктор Баюк показав фото, на яких було зображено процес робіт та знахідки, серед яких – взуття, фрагменти одягу та документів, які кинули поверх трупів і підпалили. Дослідники опрацювали всі вцілілі фрагменти документів, нотуючи кожну літеру, склад чи слово. Це дало можливість зрозуміти, що йдеться про різноманітні в'язничні документи українською, російською та польською мовами. Луцькі судмедексперти зробили тоді заключення щодо статі, віку та причини смерті загиблих. «Якщо коротко, то вік молодий, чоловіки, причина смерті – травми, несумісні з життям», – підкреслив Віктор Баюк. Він розповів також про хід робіт з облаштування місця перепоховання, де потрібно було провести археологічні роботи, та зазначив, що матеріали, що описують пошуки місця поховання в'язнів та знахідки, варто було би опублікувати.

Досі невідомо, де розташовані інші поховання, для віднайдення яких потрібна комплексна пошукова експедиція.

Пьотр Олеховський із Військової технічної академії у Варшаві розказав про репресії щодо поляків на Західній Україні в 1939–1953 рр. та категорії репресованих у різні періоди окресленого відрізка часу. Проаналізував документи, до яких сьогодні мають доступ дослідники, та розповів про особливості кримінальних справ репресованих поляків і їхнє наповнення. Зазначив, що долі багатьох в'язнів досі не відомі й відслідкувати їх за документами часто неможливо.

Питання радянських репресій порушили також Микола Кучерепа, Мирослава Філіпович, отець Павло Хом'як та Світлана Шульга. Доповідь Миколи Кучерепи стосувалася радянської та репресій на Волині в 1939–1941 рр. Мирослава Філіпович розповіла про переслідування діячів «Просвіти». Отець Павло Хом'як, аспірант ВНУ імені Лесі Українки, нагадав про репресії щодо католицького духовенства, а дослідниця історії чехів Волині, професорка Світлана Шульга – щодо чеської громади.

Щоденне життя в'язнів Луцької тюрми в міжвоєнний період описав Олег Разиграєв із ВНУ імені Лесі Українки. Науковець зазначив, що в'язні мали доступ до бібліотеки, освіти, кваліфікованої медичної допомоги, повноцінного харчування та могли контактувати з духовенством. Їх також використовували в місті як робочу силу, вони займалися сільським господарством, працювали в майстернях, за що отримували гроші, які могли зберігати на так званих тюремних депозитах.

В'язниця була розрахована приблизно на 450 осіб, але на практиці динаміка була різною. «Якщо в 1920 р. джерела фіксують близько 270–300 в'язнів, то напередодні війни в ній перебувало близько тисячі осіб. Це свідчить про перевантаження, що загалом було характерне для в'язниць того часу, адже нових не будували, використовували стару інфраструктуру», – сказав Олег Разиграєв.

На початку Другої світової війни, коли польська влада змушена була евакуюватися з міста, в'язнів Луцької тюрми випустили, просто відкривши її двері.

Підсумовуючи конференцію, науковці наголосили на важливості донесення до громадськості інформації про жертв комуністичного режиму. У зв'язку з цим вони прийняли рішення підготувати звернення до Волинської обласної ради з проханням відновити фінансування серії «Реабілітовані історією», яка є своєрідним пам'ятником жертвам радянських репресій.

Текст і фото: Наталя ДЕНИСЮК

Radzieckie represje wobec funkcjonariuszy polskiej Policji Państwowej

Радянські репресії проти службовців польської державної поліції

Два останні роки ми присвятили темі репресованих учителів, які працювали в часи Другої Речі Посполитої. Ще одна чисельна група, що зазнала переслідувань із боку НКВС, – службовці польської державної поліції. Їм ми також присвятимо тематичний цикл біографічних нарисів.

Два останні роки ми присвятили темі репресованих учителів, які працювали в часи Другої Речі Посполитої. Ще одна чисельна група, що зазнала переслідувань із боку НКВС, – службовці польської державної поліції. Їм ми також присвятимо тематичний цикл біографічних нарисів.

Польська Поліція Паństwowa і координована через неї мережа інформаторів і конфідентів згодом була визнана ворогом радянської влади. Довго до того, як Армія Червона почала окупувати східні території II RP. В директиві НКВД ЗСРР з 15 вересня 1939 р. про діяльність організації в звільнених районах західних областей України і Білорусії, яка була надіслана до Народних Комісаріатів Справ Внутрішніх ЗСРР і БСРР, читаємо: «Надіслати аresztувати найбільш реакційних представників органів державної влади (керівників місцевої поліції, жандармерії, стражі прикордонної, філії Oddziału II Sztabu Generalnego itp...).». Казано м.ін. «провести дії, які мають на меті викрити і аresztувати агентів, провокаторів жандармерії, поліції політичної, філії Oddziału II Sztabu Generalnego використовуючи конфісковані архіви». Тому першорядним завданням груп операційно-чекістських, які як перші ввійшли на «терени звільнені», було зайняття постерунків поліції і аresztування функціонерів.

В багатьох місцевостях на в'їзд до «визвольного маршу» Армії Червоної місцева людина почала дегустувати постерунки поліції. М.ін. мешканці містечка Степань (нині Сарненський район) під керівництвом Б. Шумлянського організували розбійний загін поліції і урядили погром в комісаріаті, де на в'їзд до радянської офенсиви згуртувалися представники місцевої влади, судді, поліцейські і частини осадників. Подібна ситуація відбулася в Березниці (перед реформою 2020 р. район дубровицький, нині – Сарненський). Тут керівник підпільної ланки КПЗУ Д. Гордич за два дні до появи в селі радянських військових частин організував розбійний загін і аresztував усіх поліцейських (близько десяти осіб). Такі дії українського населення були відповіддю на хвилю превентивних аresztів українців, запідозрених у націоналістичній діяльності, що прокотилася Волинським воєводством в останні дні серпня 1939 р.

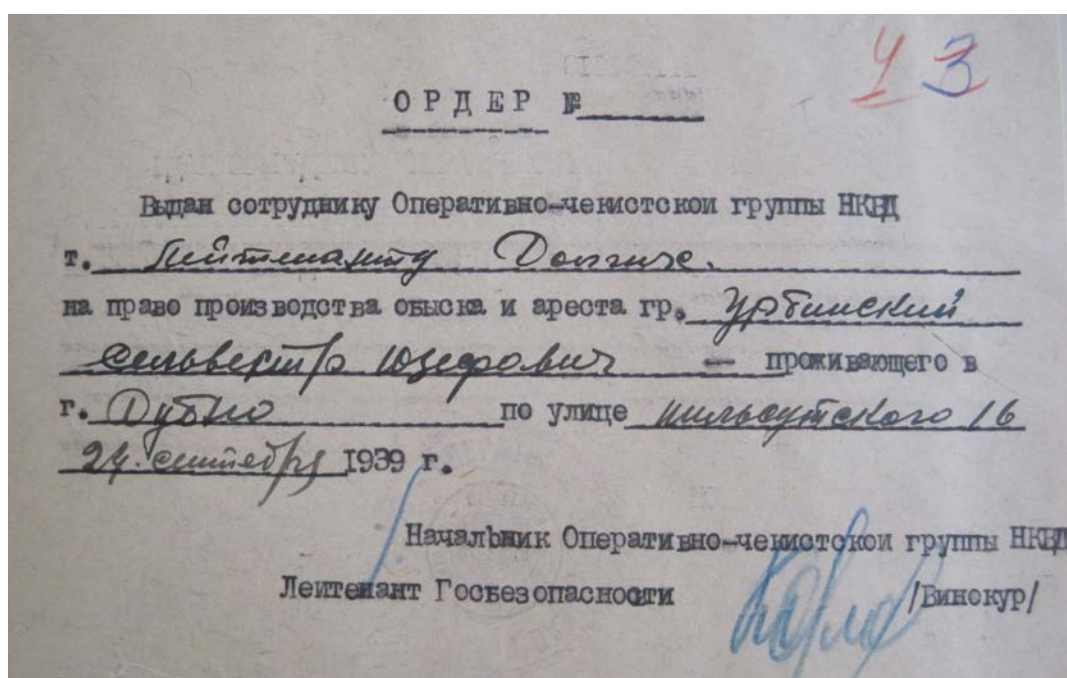
Однак траплялося й полярно протилежне ставлення до колишніх представників правопорядку. Наприклад, 18 вересня 1939 р. двох працівників постерунку поліції у Млинові аresztували радянські військовики, проте на вимогу місцевих жителів Л. Гарбара і М. Гітельмана їх звільнили. Щоб уникнути повторного ув'язнення, службовці поліції перевдягнули в цивільний одяг. Ніч вони провели в будинку А. Петерки, а вранці він вивів їх за місто, щоб їх знову не аresztували. Натомість їхніх рятівників Л. Гарбара і М. Гітельмана Особлива нарада при НКВС засудила до трьох і п'яти років виправно-трудових таборів відповідно.

Варто зауважити, що архівно-слідчі справи на працівників польської поліції складають окрему групу, яка суттєво відрізняється від інших справ репресованих. Їм притаманна неабияка лаконічність – один чи два допити, в більшості випадків без залучення свідків (особливо у справах поліцейських, евакуйованих на територію Рівненщини в перші дні Другої світової війни), та оформлення документів заднім числом. Операційно-чекістські групи в перші дні радянської окупації аresztували службовців польської поліції без оформлення постанов на аreszt і ордерів. Цю документацію оформляли через два-три місяці після затримання.

Переважає більшість польських поліцейських упродовж кількох місяців чекали на початок слідства, а потім більше року очікували на вирок, перебуваючи в нестерпних тюремних умовах. Частину цього в'язничного контингенту, аresztованого на території Рівненщини, після закінчення ведення слідства етапували в килівські в'язниці НКВС, де затримані перебували до моменту винесення вироків Особливою нарадою.

Справи на службовців польської поліції вирізняються також надзвичайним цинізмом із боку слідчих НКВС. У той час, коли тисячі репресованих громадян СРСР піддавалися моральним й фізичним тортурам під час допитів, звичним явищем було звинувачення польських поліцейських у застосуванні фізичних засобів впливу під час виконання ними службових обов'язків.

У процесі слідства у справах працівників польських репресивних і правоохоронних органів одним із завдань слідчого було знайти докази їхньої ненависті й жорстокості до представників інших національних груп. Свідченням цього є схеми запитань і до в'язнів, і до

Польська державна поліція та підпорядкована їй діяльність мережа інформаторів і конфідентів потрапили до категорії ворогів радянської влади задовго до вступу Червоної армії на східні території Другої Речі Посполитої. У директиві НКВС СРСР народним комісаріатам внутрішніх справ УРСР і БРСР про організацію роботи у «звільнених» районах західних областей України та Білорусії від 15 вересня 1939 р. зазначалося: «Аresztуйте найбільш реакційних представників державних адміністрацій (керівників місцевої поліції, жандармерії, прикордонної охорони і філій 2-го відділу генштабу та інших)». Зокрема, вимагалося «здійснити заходи з виявлення й аresztу агентів-провокаторів жандармерії, політичної поліції, філій 2-го відділу генштабу, використовуючи для цього вилучені архіви». Тому першочерговим завданням операційно-чекістських груп, що в числі перших опановували «визволену» територію,

Польська державна поліція та підпорядкована їй діяльність мережа інформаторів і конфідентів потрапили до категорії ворогів радянської влади задовго до вступу Червоної армії на східні території Другої Речі Посполитої. У директиві НКВС СРСР народним комісаріатам внутрішніх справ УРСР і БРСР про організацію роботи у «звільнених» районах західних областей України та Білорусії від 15 вересня 1939 р. зазначалося: «Аresztуйте найбільш реакційних представників державних адміністрацій (керівників місцевої поліції, жандармерії, прикордонної охорони і філій 2-го відділу генштабу та інших)». Зокрема, вимагалося «здійснити заходи з виявлення й аresztу агентів-провокаторів жандармерії, політичної поліції, філій 2-го відділу генштабу, використовуючи для цього вилучені архіви». Тому першочерговим завданням операційно-чекістських груп, що в числі перших опановували «визволену» територію,

Польська державна поліція та підпорядкована їй діяльність мережа інформаторів і конфідентів потрапили до категорії ворогів радянської влади задовго до вступу Червоної армії на східні території Другої Речі Посполитої. У директиві НКВС СРСР народним комісаріатам внутрішніх справ УРСР і БРСР про організацію роботи у «звільнених» районах західних областей України та Білорусії від 15 вересня 1939 р. зазначалося: «Аresztуйте найбільш реакційних представників державних адміністрацій (керівників місцевої поліції, жандармерії, прикордонної охорони і філій 2-го відділу генштабу та інших)». Зокрема, вимагалося «здійснити заходи з виявлення й аresztу агентів-провокаторів жандармерії, політичної поліції, філій 2-го відділу генштабу, використовуючи для цього вилучені архіви». Тому першочерговим завданням операційно-чекістських груп, що в числі перших опановували «визволену» територію,

i świadkom, których dobierano spośród «urażonych» wspólnot narodowościowych traktowanych okrutnie – takich przypadków było dużo, szczególnie w przedwojennych miesiącach 1939 r., kiedy sytuacja polityczna na arenie międzynarodowej stała się bardzo napięta. Ważną rolę podczas śledztwa odgrywały rady wiejskie i miejskie, w których w większości pracowały osoby prześladowane przez polskie organy ścigania. Na zlecenie organów represyjnych udzielali negatywnych opinii i zaświadczeń dotyczących aresztowanych policjantów.

Aby uniknąć wyczerpujących fizycznie i moralnie przesłuchań, aresztowani policjanci często od razu na pierwszym spotkaniu związanym z dochodzeniem przyznawali się do wszystkich przestępstw, o które byli oskarżani przez śledczych.

Po masowych aresztowaniach policjantów i przejściu przez sowieckie organy ścigania i represji dokumentów komend powiatowych Policji Państwowej w Dubnie, Zdobunowie, Ostrogu, Kostopolu, Sarnach i Równem, Policji Politycznej w Równem, komisariatu Policji Państwowej w Zdobunowie oraz I i II komisariatu w Równem, a także posterunków policji rozpoczęły się aresztowania przedstawicieli różnych narodowości, m.in. Ukraińców i Żydów, podejrzewanych o współpracę z polskimi organami ścigania, represji i wywiadu. Skonfiskowane dokumenty zawierały nie tylko listy informatorów na pewnych terenach, ale też dane personalne każdej osoby oraz ocenę wartości uzyskanych informacji. Lista informatorów posterunku policji w Sernikach w gminie Wiczówka liczyła 32 osoby. Automatycznie uznano je za wrogów władzy radzieckiej.

W trudnej sytuacji znaleźli się Ukraińcy, którzy za rządów polskich obejmowali stanowiska państwowe. Należy zauważyć, że ich odsetek w urzędach administracji publicznej oraz organach ścigania nie był wysoki. Dlatego osoby zajmujące te stanowiska w dotkniętej bezrobociem i światowym kryzysem finansowym Polsce starały się aktywnie współpracować z policją i administracją, co było negatywnie odbierane przez ich rodaków. Tacy Ukraińcy szczególnie zagrożeni czuli się na wsiach, gdzie w okresie międzywojennym popularne były idee rewolucyjne, a biedni chłopi

pi prześladowani przez poprzednie władze po ustanowieniu reżimu bolszewickiego próbowali zemścić się na ciemiężcach.

Od 1940 r. radzieckie organy represyjne ustaliły nazwiska funkcjonariuszy prawie wszystkich posterunków policji sprzed września 1939 r. na terenie obecnego obwodu rówieńskiego. Nie należy tu lekceważyć wysiłków lokalnych aktywistów, którzy nie zapomnieli nawet o tych, co już dawno odeszli z pracy w polskich organach ścigania z powodu wieku lub stanu zdrowia.

Wśród licznych wyroków skazujących funkcjonariuszy polskiej policji na wieloletnie kary więzienia, zdarzały się pojedyncze przypadki zwolnienia ich z aresztu. Dotyczyło to pracowników obsługi posterunków policji (kierowców, stolarzy, strażników), a także instruktorów wychowania fizycznego czy tłumaczy, których wypuszczano z aresztu po krótkim pobycie.

Tragiczny był los tych polskich funkcjonariuszy Policji Państwowej, którzy trafili do obozów dla jeńców w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie. «Był policjantem – to wystarczy, by został rozstrzelany!» – powiedział na jednym z posiedzeń naczelnik Zarządu NKWD Obwodu Kalinińskiego Dmytro Tokariew. Według polskiego historyka Andrzeja Misiuka, około 2,5–3 tys. takich osób zostało skazanych na śmierć. Łącznie w latach 1939–1941 do obozów radzieckich NKWD trafiło ponad 12 tys. policjantów. Mimo wysiłków badaczy los wielu z nich pozostaje nieznanym.

Analiza akt organów karnych i represyjnych daje podstawy by stwierdzić, że sprawy karne przeciwko funkcjonariuszom polskiej Policji Państwowej były jedynie formalnością. Organizatorzy i sprawcy represji nie przejmowali się takimi pojęciami, jak dowody przestępstwa. Zdecydowana większość funkcjonariuszy NKWD karała ludzi nie za konkretne wykroczenia, a za przynależność do pewnej grupy czy kategorii polskiego społeczeństwa, w taki sposób realizując zadanie eliminowania niebezpiecznych dla totalitarnego reżimu elementów.

Tetiana SAMSONIUK

świadków, що doбиралися з «ображених» національних меншин, епізодів жорстокого поводження з якими було чимало, особливо в передвоєнні місяці 1939 р., коли взнаки давалася напружена політична ситуація, що склалася на міжнародній арені. Важливу роль у таких слідчих справах відігравали сільські чи селищні ради, здебільшого сформовані з жертв переслідування польських правоохоронних органів. На вимогу карально-репресивних органів вони надавали необхідні характеристики та довідки щодо арештованих поліціантів.

Щоб уникнути і фізично, і морально виснажливих допитів, в'язні цієї категорії часто на першому ж допиті визнавали всі наві'язані слідчим обвинувачення.

Після масових арештів поліціантів та захоплення радянськими карально-репресивними органами документів Дубенського, Здобунівського, Острозького, Костопільського, Сарненського та Рівненського повітових управлінь державної поліції, представництв політичної поліції в Рівному, Здобунівського, 1-го і 2-го рівненських комісаріатів державної поліції та posterunków поліції лави в'язнів стали поповнювати особи різних національностей (переважно українці і євреї), запідозрені у співпраці з польськими правоохоронними, репресивними та розвідувальними органами. Вилучені документи містили не лише списки інформаторів на певних ділянках, а й персональні дані на кожну особу та оцінку вартості наданої інформації. Зокрема, список інформаторів у Вичівській гміні posterunku поліції в Сernиках нараховував 32 особи, автоматично зарахованих до «ворогів радянської влади».

У важке становище потрапили українці, які зуміли при польській владі зайняти державні посади. Зауважимо, що їх відсоток в адміністративних, державних і органах правопорядку був мізерним. Тому ті, хто все ж влаштувався на такі посади в охопленій безробіттям і світовою фінансовою кризою Польщі, намагалися активно співпрацювати з поліцією та адміністрацією, до чого негативно ставилися односельці. Особливо небезпечно для місцевих колаборантів стало в селах, де впродовж міжвоєнного періоду нуртували революційні ідеї,

а переслідувані колишньою владою селяни-бідняки з приходом більшовицького режиму намагалися помститися кривдникам.

Станом на 1940 р. радянські репресивні органи повністю встановили кадровий склад мало не всіх відділків поліції, що діяли до вересня 1939 р. на території теперішньої Рівненської області. І тут не варто недооцінювати зусиль місцевих активістів, увага яких не оминувала навіть тих, хто вже давно пішов у відставку з польських органів правопорядку і за віком, і за станом здоров'я.

Та попри численні обвинувальні вирoki, за якими службовців польської поліції засуджували до тривалих термінів ув'язнення, траплялися поодинокі випадки звільнення їх із-під варти. Це стосувалося обслуговуючого персоналу поліційних відділків (водіїв, столярів, сторожів), а також фізінструкторів, перекладачів, яких після нетривалого перебування за ґратами звільняли.

Трагічно склалася доля тих працівників польської державної поліції, які потрапили до Козельського, Старобільського й Осташківського таборів військовополонених. «Був поліціантом – цього вистачить, щоб його розстріляли!» – сказав на одному із засідань голова калінінського відділення НКВС Дмитро Токарев. За даними польського історика Анджее Місюка, найвищу міру покарання було застосовано до 2,5–3 тис. таких осіб. Загалом у 1939–1941 рр. до радянських таборів НКВС потрапили понад 12 тис. поліціантів. Незважаючи на зусилля дослідників, доля багатьох із них залишається невідомою.

Дослідження документів карально-репресивних органів дає підстави стверджувати, що кримінальні справи на службовців польської державної поліції були лише формальністю. Організатори й виконавці репресій не переймалися таким поняттям, як доказовість злочину. Переважно органи НКВС карали людей не за конкретні провини, а за приналежність до певної групи чи категорії польського суспільства, таким чином виконуючи завдання з ліквідації контингенту, небезпечного для тоталітарного режиму.

Тетяна САМСОНІУК

Фінал V Olimpiady Historii Polski za nami

Завершився фінал V Олімпіади з історії Польщі

12 laureatów V Olimpiady Historii Polski dla Polonii i Polaków za Granicą 2020–2021 «W drodze do Niepodległości» zdobyło indeksy na studia w Polsce.

12 переможців V Олімпіади з історії Польщі для Полонії та поляків за кордоном 2020–2021 рр. «На шляху до незалежності» стануть студентами польських вищих навчальних закладів.

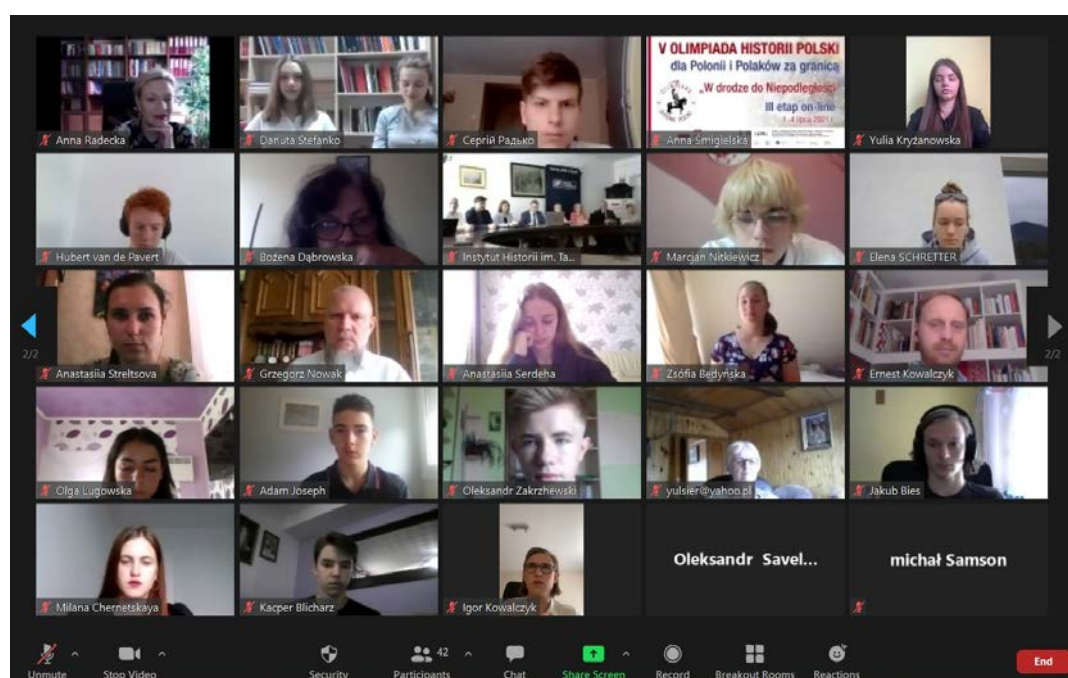
Учні, які з powodzeniem przeszli eliminacje etapu okręgowego, w dniach 1–3 lipca kontynuowali swoją przygodę z Olimpiadą Historii Polski. Egzamin składał się z dwóch części: pisemnej i ustnej. Najpierw uczniowie wypełnili on-line test, a następnie, również w trybie zdalnym, odpowiedzieli na pytania dotyczące wylosowanego tekstu Źródłowego z zakresu dziejów Polski oraz z zadeklarowanej przez nich epoki historycznej.

W komisji egzaminacyjnej zasiadli m.in. przedstawiciele Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu w Opolu, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.

12 uczestników Olimpiady zdobyło indeksy na studia w Polsce. Na 13 pozostałych finalistów czekają nagrody specjalne. Szczególne podziękowania organizatorzy przekazują dla nauczycieli przygotowujących młodzież do udziału w Olimpiadzie.

Wyniki są dostępne na stronie Fundacji Wolność i Demokracja: <https://wid.org.pl/wyniki-v-olimpiady-historii-polski-2020-2021-w-drodze-do-niepodleglosci/>

Olimpiada Historii Polski dla Polonii i Polaków za Granicą jest inicjatywą Polskiego Towarzystwa Historycznego realizowaną we współpracy z Fundacją Wolność i Demokracja. Projekt wspierany ze środków Kancelarii Prezesa Rady

Ministrów w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2021.

Źródło: wid.org.pl

Учні, які успішно пройшли відбір на наступному етапі, 1–3 липня продовжили участь в Олімпіаді з історії Польщі. Іспит складався

з двох частин: письмової та усної. Спочатку учасники пройшли тестування в режимі онлайн, а потім дистанційно відповіли на запитання щодо обраного ними тексту з історії Польщі та відповідної історичної епохи.

До складу експертної комісії увійшли, зокрема, представники Університету Марії Кюрі-Скłodowskiej в Любліні, Університету Миколая Коперника в Торуні, Опольського та Вармінсько-Мазурського університетів.

12 переможців олімпіади зарахують до польських вищих навчальних закладів. Спеціальні призи чекають на інших 13 фіналістів. Організатори висловлюють подяку вчителям, які підготували молодь до участі в олімпіаді.

Із результатами можна ознайомитися на сайті фонду «Свобода та демократія»: <https://wid.org.pl/wyniki-v-olimpiady-historii-polski-2020-2021-w-drodze-do-niepodleglosci/>

Олімпіада з історії Польщі для Полонії та поляків за кордоном – це ініціатива Польського історичного товариства, яка реалізується у співпраці з фондом «Свобода та демократія». Проект підтримує Канцелярія голови Ради міністрів РП у рамках конкурсу «Полонія та поляки за кордоном 2021».

Джерело: wid.org.pl

str. 1

українську і англійську. Jest to już trzecia publikacja dla dzieci Wołodymyra Danyliuka. Poprzednie zostały poświęcone historii Łucka i Włodzimierza Wołyńskiego.

W tym dniu w Olyce można było także kupić książkę dziennikarza i podróżnika Dmytra Antoniuuka «Rzymsko-katolickie klasztory na Ukrainie» (więcej o niej na str. 9).

Święto zostało wyreżyserowane przez Natalię Żurawlową, a młodzi aktorzy z prowadzonego przez nią studia artystycznego aktywnie zaangażowali się w festiwalowe wydarzenia.

Festiwal rozpoczął się od barwnej parady, której uczestnicy przeszli ulicą Zamkową w kostiumach z różnych epok, oraz od poloneza, po wykonaniu którego odbyło się oficjalnie otwarcie wydarzenia. «W dniu wielkiego święta 25-lecia ukraińskiej Konstytucji, w roku 30-lecia niezалежності odkrywamy Olykę» – zaznaczyła Iryna Konstakewycz, deputowana Rady Najwyższej, witając zgromadzonych. – «Odkrywamy Olykę jako zgłę Wołyńia i Ukrainy, jako centrum kultury i duchowego życia, jako miejsce siły».

Uczestników festiwalu przywitali także zastępca przewodniczącego Wołyńskiej Rady Obwodowej Hryhorij Pustowit, zastępca przewodniczącego Wołyńskiej Obwodowej Administracji Państwowej Ihor Czulipa, a także przedstawiciele Polski – wicekonsul Teresa Chruszcz z Konsulatu Generalnego RP w Łucku oraz poseł na Sejm RP Jacek Czerniak, członek parlamentarnej grupy ds. łączności z Polonią i Polakami za granicą.

Teresa Chruszcz podkreśliła, że festiwal «Olycka Pereberia» to wspólne polsko-ukraińskie święto, gdyż zarówno historia zamku, jak i historia kolegiaty – to wspólna polsko-ukraińska historia rodu Radziwiłłów. Życzyła także wszystkim, żeby zamek został turystyczną perełką Olyki. Jacek Czerniak złożył życzenia z okazji Święta Konstytucji oraz wyraził nadzieję, że zamek uda się szybko odnowić. W tym dniu poseł, którego na święto zaprosiło Stowarzyszenie Kultury Polskiej «Twórczość dla życia», zwiedził olycką kolegiatę oraz kościół Świętych Piotra i Pawła. Z przebiegiem prac renowacyjnych zapoznał go ks. proboszcz Jurij Pohnerbyka.

Pomysłodawcą festiwalu była Olycka Rada Wiejska. «Zaczęliśmy pracować nad rozwojem turystyki w Olyce od razu po przeniesieniu stąd szpitala psychiatrycznego. W tym celu należało zorganizować masową imprezę, żeby zaprezentować nasze miasteczko oraz pokazać, kim jesteśmy» – powiedział przewodniczący Olyckiej Rady Wiejskiej Oleksandr Prendecki. Pomysł na festiwal, dzięki któremu mówiono by głośno o Olyce jako miasteczku atrakcyjnym dla turystów, zrodził się podczas posiedzenia wyjazdowego przeprowadzonego w maju tego roku przez delegację przedstawicieli różnych obwodowych instytucji na czele z deputowaną Rady Najwyższej Iryną Konstakewycz.

Zamek w Olyce obecnie jest przygotowywany do restauracji. W 2019 r. Wołyńska Rada Obwodowa zatwierdziła program odrodzenia miasteczka. Wiosną tego roku został stąd przeniesiony szpital psychiatryczny. Pieniądże na renowację obiektu planuje się pozyskać z budżetu państwa w ramach projektu «Wielka restauracja» realizowanego pod patronatem prezydenta Ukrainy Wołodymyra Zeleńskiego.

Do 1 lipca zamek podlegał Ministerstwu Ochrony Zdrowia, następnie został przekazany w podporządkowanie Wydziału ds. Kultury, Religii i Narodowości Wołyńskiej Obwodowej Administracji Państwowej.

«Opracowaliśmy program odnowienia dziedzictwa historyczno-architektonicznego w Olyce, który przewiduje renowację mostów, bramy wjazdowej, cmentarza, rynku oraz zamku wraz z otaczającym go terenem. Na restaurację zamku, placu przed nim i wałów zaplanowaliśmy 475 mln hrywien. Łącznie z pracami archeologicznymi i opracowaniem planów historyczno-architektonicznych. Mamy zamiar otrzymać te pieniądze z budżetu państwa» – podkreślił Ihor Czulipa. Dodał, że kierownictwo obwodu planuje także starać się o granty na renowację zamku oraz wydawać środki na ten cel z budżetu obwodu. Pierwsze transze zostaną przeznaczone na prace archeologiczne oraz opracowanie planów historyczno-architektonicznych.

Tekst i zdjęcia: Natalia DENYSIUK

лом автор планує видати книжку польською, українською та англійською мовами. Це вже третя публікація Володимира Данилюка для дітей. Попередні були присвячені історії Луцька та Володимира-Волинського.

На заході цього дня можна було також придбати з рук автора книги Дмитра Антоноука «Римо-католицькі кляштори в Україні» (більше про неї на ст. 9).

Свято відбувалося під керівництвом режисерки Наталії Журавльової, а юні актори з її творчої студії активно долучилися до проведення фестивалю.

Дійство почалося з барвистого параду епох вулицею Замковою та полонезу, після якого відбулося офіційне відкриття. «У велике свято 25-ліття української Конституції, в рік 30-ліття незалежності ми відкриваємо Олику, – зазначила народна депутатка Ірина Констанкевич, вітаючи присутніх. – Ми відкриваємо Олику як туристичну перлину Волині й України в цілому, як центр культури, центр духовного життя, як місце сили».

Привітали усіх зі святом також заступник голови Волинської обласної ради Григорій Пустовіт, заступник голови Волинської обласної державної адміністрації Ігор Чуліпа та представники Польщі: віцеконсул Тереза Хрущ із Генерального консульства РП у Луцьку і депутат польського Сейму Яцек Черняк, член парламентської групи у справах зв'язків із Полонією та поляками за кордоном.

Тереза Хрущ підкреслила, що фестиваль «Олицька переберія» – це спільне польсько-українське свято, адже й історія замку, й історія колегіати – це спільна польсько-українська історія роду Радзивілів. Побажала також, щоб замок став туристичною перлиною Олики. Яцек Черняк привітав присутніх із Днем Конституції та висловив надію, що вже невдовзі вдасться відновити замок. Цього дня депутат Сейму РП, якого на свято запросило Товариство польської культури «Творчість заради життя», відвідав олицьку колегіату та костел Святих Петра і Павла. З перебігом реставраційних робіт його ознайомив отець Юрій Погнерибка.

Ініціатором фестивалю виступила Олицька селищна рада. «Як тільки виселилася психіатрична лікарня (із замку Радзивілів, – ред.), ми одразу розпочали роботу з організації туризму в Олиці. Для цього потрібно було провести масовий захід, щоб показати, що ми за містечко і що ми за люди», – сказав голова Олицької селищної ради Олександр Прендецький. Ідея проведення в містечку масштабного фестивалю, який допоміг би заявити про Олику як про туристичне містечко, зародилася під час виїзної наради, яку в травні цього року тут провела делегація представників різних обласних інституцій на чолі з народною депутаткою Іриною Констанкевич.

Нині замок в Олиці готують до реставрації. Ще у 2019 р. Волинська обласна рада затвердила програму відродження містечка. Навесні цього року звідси виселили психіатричну лікарню. Гроші на приведення об'єкта в порядок планують отримати в рамках проекту «Велика реставрація», реалізацію якого розпочав Президент України Володимир Зеленський.

До 1 липня замок перебував в оперативному управлінні Міністерства охорони здоров'я. Нині він переданий в оперативне підпорядкування управлінню культури, з питань релігій та національностей Волинської обласної державної адміністрації.

«У нас розроблена програма відновлення історико-архітектурної спадщини Олики, яка передбачає реставрацію мостів, в'їзної брами, кладовища, ринкової площі та замку з прилеглими територіями. На реставрацію замку, валів і передзамкової площі заплановано 475 млн грн (це з археології, з розробкою історико-архітектурних планів). Саме цю суму ми подали на фінансування з державного бюджету», – підкреслив Ігор Чуліпа. Додав, що керівництво області планує залучати на реставрацію замку також грантові кошти та фінансування з обласного бюджету. Перші надходження витратять на археологічні дослідження та розробку історико-архітектурних планів.

Текст і фото: Наталя ДЕНИСІУК

Dmytro Antoniuk zaprezentował na Wołyniu swoją nową książkę

Дмитро Антонюк представив на Волині свою нову книгу

Badacz, podróżnik i dziennikarz Dmytro Antoniuk 24 czerwca zaprezentował w Wołyńskim Muzeum Krajoznawczym w Łucku swoją nową książkę «Rzymsko-katolickie klasztory na Ukrainie».

Дослідник, мандрівник і журналіст Дмитро Антонюк 24 червня представив у Волинському краєзнавчому музеї в Луцьку свою нову книгу «Римо-католицькі кляштори в Україні».

Dmytro Antoniuk jest znany przede wszystkim miłośnikom podróży. Wydana przez niego seria przewodników po regionach Ukrainy oraz dwutomowa publikacja «Polskie zamki i rezydencje Ukrainy» przydały się wielu z nich. Książki są bogato ilustrowane zdjęciami wykonanymi wyłącznie przez autora.

Publikacja «Rzymsko-katolickie klasztory na Ukrainie» również zawiera wiele fotografii. Możemy je zobaczyć na 248 z 472 stron. Łącznie książka opisuje ponad 220 katolickich klasztorów. Informacja o nich jest podawana zgodnie z regionem, w którym są położone. Wydanie zawiera indeks geograficzny oraz słowniczek. Poza tym na początku jest podana krótka historia katolickich zakonów i zgromadzeń.

Na prezentację – chyba z powodu 36-stopniowego upału albo ze względu na to, że w tym dniu odbywała się Międzynarodowa Konferencja Naukowa «Represje sowieckie na Ukrainie Zachodniej w latach 1939–1953» – przyszli nieliczni. Co prawda były to osoby najbardziej zainteresowane książką oraz spotkaniem z autorem. Wśród nich historyk i krajoznawca Tetiana Jaceczko-Błażenko, dr Anna Kyryluk-Juchymczuk, autorka pracy doktorskiej «Rzymsko-katolickie klasztory diecezji łucko-żytomierskiej pod koniec XVIII – w pierwszej połowie XIX wieku», przedstawiciele Konsulatu Generalnego RP w Łucku oraz rzymsko-katolickiej parafii Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Łucku.

Jak powiedział Dmytro Antoniuk, w swojej książce opisał on rzymsko-katolickie klasztory zbudowane przed 1917 r., a w przypadku Ukrainy Zachodniej – przed 1939 r. oraz zachowane do dziś, nawet jeśli są to ruiny lub pozostałości. Pierwsze materiały autor zaczął zbierać w 1992 r., a prace zakończył w 2013 r. Majdan, w którym Dmytro aktywnie uczestniczył, a następnie odmowa wydawnictwa to główne powody, że książka wówczas się nie ukazała. «Dzięki Bogu, że przyszedł COVID» – żartował Dmytro. – «Wcześniej ciągle nie wystarczało mi czasu, a tu miałem go wystarczająco dużo. Jeszcze raz zredagowałem tekst, który stał się nieco nieaktualny, uzupełniłem go. Tak więc COVID sprzyjał książce».

Pierwsze podróże Dmytra były piesze, następnie jeździł komunikacją publiczną, później własnym samochodem. Nocował w hotelach, u ludzi albo w namiocie, który zabiera ze sobą w każdą podróż. W ten sposób przemierzył całą Ukrainę. Pisząc swoje książki Dmytro kieruje się zasadą – opowiadać w nich tylko o tym, co widział na własne oczy.

W publikacji opisano 17 wołyńskich klasztorów. Jak powiedział autor, rozdział o Wołyniu miałby być obszerniejszy, ponieważ było tu dużo katolickich klasztorów, ale znaczna ich część przestała istnieć podczas I i II wojny światowej oraz za rządów komunistycznych.

Na pytanie, jakie jest jego zdanie o tym, że katolickie świątynie z różnych powodów stają się własnością innych konfesji, a nowi gospodarze zniekształcają pierwotny wygląd architektoniczny obiektu, dobudowując np. kopuły, nowe wieże itd., Dmytro Antoniuk odpowiedział: «Jestem przeciwnikiem takiego podejścia, przeciwnikiem tego, że świątynie są pokrywane tym straszonym złotem, azotkiem tytanu, którego nigdy na naszych ziemiach nie było. Ale z drugiej strony mogę zrozumieć hromadę, bo nie ma pieniędzy na blachę czy gont, często także miejscowi mieszkańcy lub ksiądz po prostu nie mają odpowiedniej wiedzy na temat, jak to ma wyglądać. Jestem jednak wdzięczny, że nowi właściciele na swój sposób opiekują się zabytkiem, bo inaczej po prostu popadałby w ruinę».

Dla mnie jest ważne, żeby świątynia nadal była świątynią, nawet jeśli będzie należała do innej konfesji».

Książka jest napisana jako przewodnik, ale nie jest to raczej informator turystyczny, tylko blog podróżniczy. Jest interesująca i łatwo się ją czyta. Poza chronologią oraz opisami detali architektonicznych, którymi autor nie obciąża tekstu, jest w niej dużo ciekawych historii o postaciach związanych z danym miejscem oraz osobistych wrażeń. «Wędrówka dla mnie to nie tylko spotkanie z zabytkami czy możliwość odwiedzenia ciekawego miejsca, to przede wszystkim spotkanie z ludźmi. Takie podróże są bardzo cenne, ciepło wspominam te interesujące spotkania» – powiedział Dmytro.

Opowiadając o planach na przyszłość autor zaznaczył, że zamierza napisać książkę o najbardziej znanych rzymsko-katolickich parafiach na Ukrainie oraz pracuje nad nową edycją dwutomowej publikacji «Polskie zamki i rezydencje Ukrainy». Zostało w niej opisanych ok. 470 obiektów, ale od czasu, kiedy się ukazała, autor znalazł jeszcze ok. 80, część z nich w ogóle nie została opisana w ukraińskiej literaturze historycznej i krajoznawczej.

Dmytro Antoniuk otrzymał propozycję, by zostać autorem przewodnika o podolskiej części Drogi Świętego Jakuba. Winnickie władze obwodowe niedawno włączyły projekt «Camino Podolico» do strategicznego programu rozwoju turystyki. Długość trasy z Winnicy do Kamieńca Podolskiego wynosi 360 km. Jest na niej dużo ciekawych zabytków historii oraz natury. Planuje się także rozbudowę Drogi Świętego Jakuba na zachód. Dlaczego nie miałby to być Wołyń?

Książka «Rzymsko-katolickie klasztory na Ukrainie» ukazała się dzięki wsparciu Instytutu Polskiego w Kijowie oraz Plastics Ukraina Sp. z o.o. Można ją kupić podczas prezentacji lub u autora, podając mu na Facebooku adres, na który należy wysłać książkę pocztą: <https://www.facebook.com/Conrad202000>.

Tekst i zdjęcie: Anatol OLIH

Imię Дмитра Антонюка відоме насамперед любителям мандрівок. Видана ним серія путівників окремими регіонами нашої країни, а також двотомник «Польські замки і резиденції України» для багатьох стали незамінними помічниками. Книги рясно проілюстровані знімками, які автор робить виключно самостійно.

«Римо-католицькі кляштори в Україні» теж містять багато фотографій, вони займають 248 із 472 сторінок. Усього в книзі описано понад 220 католицьких монастирів, оповіді про них згруповані за регіоном розташування. Видання оснащено географічним покажчиком і великим глосарієм. Крім того, на початку книги представлена коротка історія католицьких чернечих орденів і згромаджень.

Можливо, через спеку – а тоді термометри показували аж +36 – чи через те, що цього дня відбувалася Міжнародна наукова конференція «Радянські репресії в Західній Україні у 1939–1953 рр.», на презентацію прийшло не дуже багато відвідувачів. Але це були дійсно ті, кого цікавили книга та її автор. Серед них, зокрема, були історикниці і краєзнавиці Тетяна Ячечко-Блаженко, науковиця Анна Кирилук-Юхимчук, автор дисертації «Римо-католицькі монастирі Луцько-Житомирської дієцезії у кінці XVIII – першій половині XIX ст.», представник Генерального консульства РП у Луцьку та представник римо-католицької парафії Святих Петра і Павла в Луцьку.

Як розповів Дмитро Антонюк, у книзі він описав ті римо-католицькі монастирі, які були збудовані до 1917 р., а у випадку Західної України – до 1939 р., і які дійшли до нашого часу, навіть якщо це фрагментарні руїни. Перші матеріали до книги він почав збирати ще в 1992 р., а закінчив її написання у 2013 р. Події Майдану, активним учасником якого був Дмитро, а згодом відмова видавництва стали одними з причин, через які книга не побачила тоді світ. «Дякувати Богу, – жартував Дмитро, – стався COVID. Перед цим постійно не вистачало часу, а тут його з'явилося достатньо. Ще раз відредагував текст, який трохи втратив на актуальності, доповнив його. Так що COVID пішов книжці на користь».

Перші подорожі Дмитра були пішими, далі їздив громадським транспортом, згодом – власним автомобілем. Ночувати доводилося і в готелях, і в людей, і в наметі, який Дмитро має при собі в кожній подорожі. Так мандрівник, без перебільшення, об'їздив усю Україну. Дмитро при написанні своїх книг дотримується правила – писати в них лише про те, що бачив на власні очі.

У книзі вміщені описи 17 волинських монастирів. Як зазначив автор, розділ про Волинь мав би бути набагато об'ємнішим, адже тут було чимало католицьких монастирів, проте значна їх частина була втрачена під час Першої та Другої світових війн і за комуністичної влади.

На запитання, як він ставиться до того, що католицькі храми опиняються з різних причин у власності інших конфесій і нові господарі спотворюють первісну архітектуру об'єкта, добудовуючи, наприклад, бані, нові вежі тощо, Дмитро Антонюк відповів: «Я – противник такого підходу, противник, коли наші храми вкривають цим страшним золотом, нітридом титану, якого ніколи на наших землях не було. Але, з іншого боку, я можу зрозуміти громаду: вона не має грошей на бляху чи на гонт, часто громаді і священнику просто не вистачає знань про те, як це має бути. Однак й вдячний, що нові власники у свій спосіб опікуються і зберігають пам'ятку, бо інакше вона просто зруйнувалася б. Для мене важливо, щоби храм і надалі залишався храмом, навіть якщо це буде інша конфесія».

Книга написана як путівник, проте це радше не книга-гід, а тревел-блог. Читати її легко і цікаво. Крім хронологічних даних і описів архітектурних деталей, поданих дуже дозволено, в ній багато цікавих історій особистостей, пов'язаних з описуваним місцем, та особистих вражень. «Мандрівка для мене – це не тільки зустріч із пам'ятками, можливість відвідати цікаве місце, це насамперед зустріч із людьми. Такі подорожі для мене дуже цінні, і я дуже тепло згадую такі незабутні зустрічі», – зауважив Дмитро.

Розповідаючи про плани на майбутнє, Дмитро Антонюк зазначив, що збирається написати книгу про найбільш відомі римо-католицькі парафії України, а також працює зараз над новим виданням двотомника «Польські замки і резиденції України». У ньому, як сказав Дмитро, було вміщено описи близько 470 об'єктів, але з часу видання він знайшов ще близько 80, причому частина з них узагалі не описана в українській історично-краєзнавчій літературі.

А ще Дмитра Антонюка запросили стати автором путівника подільської частини Шляху Святого Якова, а також працює зараз над новим виданням проекту «Camino Podolico» у стратегічну програму розвитку туризму. Довжина маршруту з Вінниці до Кам'янця Подільського становить 360 км, на ньому є чимало цікавих історичних та природних пам'яток. У планах є також продовження українського Шляху Святого Якова далі на захід. Чому б не на Волинь?

Книга «Римо-католицькі кляштори в Україні» вийшла за сприяння Польського інституту в Києві та ТОВ «Пластик-Україна». Її можна придбати під час презентації або в автора, надіславши йому на фейсбуці адресу, на яку можна вислати книгу поштою: <https://www.facebook.com/Conrad202000>.

Текст і фото: Анатолій ОЛІХ

Studenci otrzymali podwójne dyplomy

Studenci Wołyńskiego Uniwersytetu Narodowego im. Łesi Ukrainki, którzy brali udział w programie «Podwójny dyplom», otrzymali dokumenty o ukończeniu studiów na Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Długosza w Częstochowie.

Realizacja programu «Podwójny dyplom» jest jednym z priorytetów i przewagą konkurencyjną WUN im. Łesi Ukrainki. Dzięki temu studenci mają możliwość otrzymania od razu dwóch dokumentów o zdobyciu wykształcenia wyższego – dyplom na rodzimej uczelni oraz na jednym z partnerskich uniwersytetów w Polsce czy na Litwie.

Delegacja WUN im. Łesi Ukrainki na czele z rektorem Anatolijem Ciosiem wzięła udział w uroczystości wręczenia dyplomów, która odbyła się 1 lipca na Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym im. Jana Długosza w Częstochowie. Dyplomy w tym dniu otrzymali studenci kierunków «Fizyka», «Matematyka» oraz «Wychowanie Fizyczne».

«Program «Podwójny dyplom» ma dobre tradycje oraz perspektywy. Już trzeci rok z rzędu wydajemy naszym studentom takie dokumenty. Główną zaletą tego jest jakość wykształcenia zdobywanego przez studentów. Daje im to większe możliwości do realizacji własnego potencjału. To także duży plus dla uniwersytetu, ponieważ jest to współpraca międzynarodowa, wspólne projekty naukowe oraz mobilność akademicka, poza tym realizacja tego programu jest ważna dla promocji uczelni. Miałem bardzo konstruktywne spotkanie z rektorem Uniwersytetu Jana Długosza. Jestem przekonany, że program «Podwójny dyplom» będzie się rozwijał» – powiedział prof. Anatolij Cioś.

Walentyna Swyrypa, absolwentka kierunku «Matematyka» podzieliła się swoimi wrażeniami ze studiów: «Mieliliśmy możliwość porównać, jak się studiuje na Ukrainie oraz za granicą. Są to dobre doświadczenia, zwłaszcza jeśli chodzi o kontakty z ludźmi. Stworzono dla nas dobre warunki».

Członkowie wołyńskiej delegacji wzięli udział w szeregu spotkań z polskimi partnerami. Odbyło się m.in. spotkanie rektorów obu uniwersytetów – Anatolija Ciosia oraz Anny Wypych-Gawrońskiej. Rektor WUN im. Łesi Ukrainki poinformował o decyzji Rady Naukowej Uczelni o przyznaniu prof. Annie Wypych-Gawrońskiej tytułu doktora honoris causa.

Po uroczystościach odbyło się nieformalne spotkanie rektora WUN, uczestników delegacji oraz studentów.

Źródło: vnu.edu.ua

Студенти отримали подвійні дипломи

Студенти Волинського національного університету імені Лесі Українки, які навчалися за програмою «Подвійний диплом», отримали документи про вищу освіту у Природничо-гуманітарному університеті імені Яна Длугоша в Ченстохові.

Реалізація програми «Подвійний диплом» – один із пріоритетів і конкурентна перевага ВНУ імені Лесі Українки. Завдяки їй студенти мають можливість отримати відразу два документи про вищу освіту – дипломи рідного навчального закладу та одного з університетів-партнерів у Польщі чи Литві.

1 липня делегація ВНУ імені Лесі Українки на чолі з ректором Анатолієм Цосем взяла участь в урочистому врученні документів про вищу освіту, яке відбулося в Природничо-гуманітарному університеті імені Яна Длугоша в Ченстохові. Дипломи цього дня отримали

студенти спеціальностей «Фізика», «Математика» та «Фізична культура».

«Програма «Подвійний диплом» має хороші традиції та перспективи. Третій рік поспіль ми видаємо нашим студентам такі дипломи. Основний плюс цього – якість освіти, яку отримують студенти. Це дає їм більше можливостей реалізовувати свій потенціал. Для університету це також великий плюс, адже це міжнародна співпраця, спільні наукові проекти й академічна мобільність, а ще це важливо для промоції навчального закладу. Я мав зустріч із ректором університету Яна Длугоша, яка пройшла дуже конструктивно. Переконали, що програма «Подвійний диплом» буде розвиватися», – сказав ректор Анатолій Цось.

Про враження від навчання розповіла випускниця спеціальності «Математика» Валентина Свирипа: «Ми змогли порівняти навчання в Україні та за кордоном на практиці. Це хороший досвід, зокрема досвід спілкування з людьми. Для нас були створені хороші умови».

Члени волинської делегації провели низку важливих зустрічей із польськими партнерами. Зокрема, відбулася зустріч очільників обох університетів Анатолія Цоса та Анни Випих-Гавронської. Ректор ВНУ імені Лесі Українки повідомив про рішення вченої ради університету щодо присвоєння звання доктора honoris causa ректорці Анні Випих-Гавронській.

Після офіційних заходів відбулося неформальне спілкування ректора, учасників делегації та студентів.

Джерело: vnu.edu.ua

Vistula oferuje stypendia naukowe

Vistula пропонує наукові стипендії

Akademia Finansów i Biznesu Vistula oraz Szkoła Główna Turystyki i Hotelarstwa Vistula oferują stypendia naukowe dla zagranicznych studentów.

W roku akademickim 2021/2022 zostanie przyznanych 70 stypendiów naukowych dla kandydatów na studia licencjackie lub magisterskie w trybie stacjonarnym, którzy:

- nie są obywatelami Polski;
- osiągnęli wybitne wyniki w nauce i działalności pozaszkolnej;
- posiadają certyfikat IELTS z wynikiem na poziomie co najmniej 6.0 lub równoważny międzynarodowy certyfikat znajomości języka angielskiego na poziomie B2.

Stypendium naukowe obejmuje pierwszy rok studiów oraz kolejne lata pod warunkiem uzyskania przez studenta wysokich wyników w nauce i uczestnictwa w zajęciach dodatkowych, oferowanych przez uczelnię podczas całego okresu edukacji.

Aplikacje są otwarte. Kandydat może rozpocząć internetową procedurę aplikacyjną, jeśli:

- ma status przyjętego lub przyjętego warunkowo na studia licencjackie lub magisterskie w Akademii Finansów i Biznesu Vistula lub Szkole Głównej Turystyki i Hotelarstwa Vistula z datą rozpoczęcia studiów w październiku 2021 r. lub marcu 2022 r.;

- uiścił opłatę rekrutacyjną jako osoba przyjęta warunkowo;
- zapoznał się oraz zaakceptował warunki Regulaminu Stypendium Naukowego Akademii Finansów i Biznesu Vistula.

Stypendium będzie przyznawane na zasadach konkursu wśród kandydatów, którzy wykazują entuzjazm do studiowania oraz zdolność do bycia międzynarodowym ambasadorem Akademii Finansów i Biznesu Vistula oraz Szkoły Głównej Turystyki i Hotelarstwa Vistula.

Termin aplikowania o stypendium naukowe:

- do 20 sierpnia 2021 r.
  - do 15 stycznia 2022 r.
- Początek zajęć dydaktycznych:
- październik 2021 r.
  - marzec 2022 r.

Więcej informacji o stypendiach naukowych można znaleźć na stronie Grupy Uczelni Vistula: <https://www.vistula.edu.pl/en/programmes/promotion/vistula-university-merit-scholarship>

MW

Akademia finansów i biznesu Vistula razem із Вищою школою туризму та готельного бізнесу Vistula пропонує наукові стипендії для студентів з-за кордону.

У 2021–2022 навчальному році буде призначено 70 наукових стипендій для вступників на бакалаврат або в магістратуру денної форми навчання, які:

- не мають польського громадянства;
- мають високі результати в навчанні та громадській діяльності;
- мають сертифікат IELTS із результатом не нижче 6.0 або рівнозначний йому міжнародний сертифікат про знання англійської мови на рівні B2.

Наукову стипендію призначають на перший рік навчання та на наступні роки за умови отримання студентом високих оцінок та участі в додаткових заняттях, які університет пропонує протягом усього періоду навчання.

Прийом заявок уже триває. Подавати їх можуть кандидати, які:

- мають статус прийнятого чи умовно прийнятого на бакалаврат або в магістратуру до Академії фінансів і бізнесу Vistula чи до Вищої школи туризму та готельного бізнесу Vistula з початком навчання в жовтні 2021 р. або в березні 2022 р.;

- сплатили вступний внесок як умовно прийнята особа;
- ознайомилися та прийняли умови положення про наукову стипендію Академії фінансів і бізнесу Vistula.

Стипендію призначатимуть на основі конкурсу серед кандидатів, які проявляють зацікавлення навчанням та готовність бути послом Академії фінансів і бізнесу Vistula та Вищої школи туризму і готельного бізнесу Vistula.

Прийом заявок на наукову стипендію триває:

- до 20 серпня 2021 р.;
  - до 15 січня 2022 р.
- Початок аудиторних занять:
- жовтень 2021 р.;
  - березень 2022 р.

Більше інформації про наукові стипендії можна знайти на сайті групи університетів Vistula: <https://www.vistula.edu.pl/en/programmes/promotion/vistula-university-merit-scholarship>

BM

W Kowlu otwarto Transgraniczne Centrum Dialogu Kultur

У Ковелі відкрили Транскордонний центр діалогу культур

Na bazie odnowionych pomieszczeń stadionu «Lokomotyw» w Kowlu działa obecnie Transgraniczne Centrum Dialogu Kultur Polska-Białoruś-Ukraina. Otwarcie tego wielofunkcyjnego kompleksu, który będzie organizował m.in. zawody sportowe, festiwale oraz spotkania międzynarodowe, odbyło się 25 czerwca.

На базі реконструйованих приміщень стадіону «Локомотив» у Ковелі відтепер працює Транскордонний центр діалогу культур Польща-Білорусь-Україна. Відкриття цього багатофункціонального комплексу, який організовуватиме, зокрема, спортивні змагання, фестивалі та міжнародні зустрічі, відбулося 25 червня.

Budowa Centrum była możliwa dzięki Programowi Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020. Realizacja wspólnego projektu przez Gminę Szczuczyn (województwo podlaskie, Polska), Komitet Wykonawczy Rady Miasta Kowel (Ukraina) oraz Wydział Edukacji, Sportu i Turystyki Komitetu Wykonawczego Regionu Szczuczynskiego (obwód grodzieński, Białoruś) rozpoczęła się 1 sierpnia 2019 r. łączny budżet wynosi 2,61 mln euro, z czego 917,9 tys. euro zostało przeznaczonych dla Ukrainy.

Jak mówi w promocyjnym wideo koordynator projektu Wasyl Bajcym w pełni wielofunkcyjnym obiektem «Lokomotyw» zostanie do końca roku. Obecnie jest realizowany trzeci etap budowy, przewidujący wyposażenie boiska piłkarskiego w pokrycie z naturalnej trawy z systemem nawadniającym, bieżnię lekkoatletyczną z poliuretanową nawierzchnią, segmenty dla skoków wzwyż i w dal oraz dla rzutów. Zaplanowane jest także czyszczenie koryta rzeki Turii.

Zgodnie z rozporządzeniem Gabinetu Ministrów Ukrainy 20 mln hrywien na rekonstrukcję sportowej części stadionu «Lokomotyw» wydano z budżetu państwa.

«Kiedyś tu były ruiny. Obecnie «Lokomotyw» to coś większego niż wydaje się na pierwszy rzut oka. Nie jest to zwykły stadion czy trybuna. Jest to platforma do komunikacji różnych pokoleń: dzieci, nastolatków, młodzieży i dorosłych. Kultura, sport, turystyka, edukacja – wszystko to w jednym ośrodku. Teraz centrum Kowla znajduje się tu» – przekonują Wasyl Bajcym oraz prezes organizacji społecznej «Wołyńska Agencja Promocji Inwestycji» Oleh Uniha w promocyjnym wideo.

Pod koniec czerwca Oleh Uniha, rektor Tawryjskiego Uniwersytetu Narodowego imienia Wołodymyra Wernadskiego prof. Wołodymyr Kazarin, prezydent «INTEGRA-TOR» Ośrodka Badawczo-Rozwojowego w Toruniu Jerzy Rutkowski oraz dyrektor Ośrodka Międzykulturowych Inicjatyw Twórczych «Rozdroża» w Lublinie Piotr Franaszek

podpisali Deklarację partnerskiej współpracy międzynarodowej w ramach programu «Kultura Ponad Granicami Europy – Polska – Ukraina 2021».

«Partnerzy będą sprzyjać wymianie doświadczeń i osiągnięć wspierając amatorski i zorganizowany ruch twórców, artystów i działaczy poprzez organizowanie konferencji czy też festiwali kultury i sztuki, tworzenie wystaw i galerii oraz warsztatów twórczych. Partnerzy będą inicjować i wspierać rozwój Kultury Ponad Granicami angażując instytucje społeczne, naukowe oraz uczelnie wyższe, dom wspólnych projektów, wymiany specjalistów jak też stażystów, realizując programy naukowo-badawcze, uczestnicząc w projektach Unii Europejskiej, w tym na bazie Centrum Dialogu Kultur w Kowlu» – czytamy w deklaracji.

WM

Zdjęcie pochodzi z profilu Transgranicznego Centrum Dialogu Kultur na Facebooku

Sporudzenie centrum stało możliwym dzięki Programowi transkordonnego співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014-2020. Realizacja спільного проекту муніципалітету міста Щучина (Підляське воєводство, Польща), виконавчого комітету Ковельської міської ради (Україна) та відділу освіти, спорту і туризму Щучинського районного виконавчого комітету (Гродненська область, Білорусь) розпочалася 1 серпня 2019 р. за європейські кошти. Загальний бюджет становить 2,61 млн євро, із яких 917,9 тис. євро – грант для України.

Як інформує координатор проекту Василь Байчим у промоційному відеоролику, повноцінний запуск «Локомотива» як цілісного об'єкта заплановано здійснити до кінця року. На часі – третій етап будівництва, який включає облаштування футбольного поля з природним покриттям і штучним поливом, легкоатлетичних доріжок із поліуретановим покриттям, секторів для стрибків у висоту та довжину, секторів для метання. Також заплановане розчищення русла Турії.

На реконструкцію спортивного ядра стадіону «Локомотив» 20 млн грн, згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України, виділено з державного бюджету.

«Колись тут були руїни. Тепер «Локомотив» – це значно більше, ніж здається на перший погляд, масштабніше, це не просто стадіон, не просто трибунні приміщення. Це платформа для спілкування багатьох поколінь: дітей, підлітків, молоді та дорослих. Культура, спорт, туризм, освіта – все в одному центрі. Тепер центр Ковеля – тут», – переконують Василь Байчим та керівник ГО «Волинська агенція із залучення інвестицій» Олег Уніга у промоційному відеоролику.

Наприкінці червня Олег Уніга, ректор Таврійського національного університету імені Володимира Вернадського Володимир Казарін, представник Центру досліджень та розвитку «INTEGRA-TOR» в Торуні Єжи Рутковський і директор Центру міжклубних творчих ініціатив «Rozdroża» в Любліні Пйотр Франашек підписали декларацію про партнерську міжнародну співпрацю в рамках програми «Культура понад кордонами».

«Партнери сприятимуть обміну досвідом та досягненнями, підтримуючи аматорський та організаційний рух митців і художників, проведення конференцій або спеціальних фестивалів культури та мистецтва, створення виставок і галерей, а також творчих майстерень. Партнери підтримуватимуть розвиток культури понад кордонами шляхом залучення соціальних та наукових установ, університетів до спільних проектів, обміну фахівцями, стажерами, науково-дослідницької діяльності шляхом участі в проектах Європейського Союзу в центрі діалогу культур у Ковелі», – йдеться в тексті декларації.

BM

Фото зі сторінки Транскордонного центру діалогу культур у фейсбуці

Стань волонтером у Польщі

Центр європейських ініціатив (Center for Euroinitiatives) шукає волонтерів на довгостроковий проєкт «Volunteering – a power of solidarity» в Молодіжному культурному центрі в Польщі.

Volunteering –
a power of
solidarity

Long term volunteering project

Fundacja Rozwoju Społeczeństwa
Przedsiębiorczego

Oświęcim, Lesser Poland, Poland

Realizacja projektu trwać będzie z 25 sierpnia 2021 r. do 25 sierpnia 2022 r. w mieście Oświęcim w Polsce.

Uczestnikami projektu mogą być osoby w wieku 18–30 lat, aktywne, chętne, wмотивовані та креативні.

Warianty aktywności pod czas przebywania w Polsce:

1. Zaходи для дітей (7–12 років):
  - проведення музичних майстер-класів;
  - мистецькі майстерні (живопис, малюнок);
  - майстер-класи «зроби сам» (кераміка тощо);
  - зимові канікули: театр, творчі та танцювальні майстерні, день настільних ігор, підтримка вихователів під час поїздок за межі району культурного центру (наприклад, поїздка в кінотеатр);
  - мовні курси, і англійської, і рідної мови волонтера.
2. Діяльність для молоді (13–20 років):
  - організація семінарів або конкурсів на різні теми (європейське громадянство, мультикультуралізм та інші);
  - мовні курси, і англійської, і рідної мови волонтера;

– ведення волонтерського клубу – інформаційні зустрічі, на яких молодь зможе дізнатися про програму Erasmus+ та Європейський корпус солідарності, волонтерські проєкти, а також про інші можливості, що фінансуються ЄС;

– фотомайстерні, танцювальні та музичні майстерні тощо.

3. Допомога в організації або розробці ідей для спеціальних культурних заходів.

4. Допомога в офісній роботі, наприклад:

- архівування документів;
- управління проєктами та документація;
- оновлення MDK INSTAGRAM;
- візуальна документація проєктів та подій: фотографії, фільми, музичні кліпи тощо.

Проживання, харчування та транспорт:

- проживання для кожного учасника в квартирі (кухня, ванна, дві кімнати), де живуть дві особи однієї статі;
- 100 євро на харчування;
- 120 євро на кишенькові витрати.

Заявки потрібно подавати чим швидше, їх розглядають у міру надходження. Для цього надішліть свій мотиваційний лист і CV на пошту: iryna.novak.cei@gmail.com.

Джерело: Center for Euroinitiatives

Jeszcze jedna «Polska Półka» w Łucku

Ще одна «Польська полиця» в Луцьку

Wołyńskie Zjednoczenie Nauczycieli Polonistów na Ukrainie im. Gabrieli Zapolskiej otrzymało w prezencie od Konsulatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Łucku komplet książek. W ramach projektu «Polska Półka» biblioteka organizacji została uzupełniona o około 60 nowych pozycji.

Książki przekazał Piotr Urbanowicz, attaché Konsulatu Generalnego RP w Łucku. Ich tematyka jest różnorodna – od klasyków po thrillery i współczesną literaturę faktu, w tym zarówno wydane po polsku, jak i przetłumaczone na język ukraiński.

Według Oksany Nehodiuk, zastępcy prezesa Wołyńskiego Zjednoczenia Nauczycieli Polonistów na Ukrainie im. Gabrieli Zapolskiej, z książek będą korzystać nauczyciele organizacji. Obecnie biblioteka mieści się w Łuckim Gimnazjum nr 4 im. Modesta Lewickiego, a później planowane jest przeniesienie jej do nowo powstałego Centrum Polskiego w Łucku, gdzie właśnie odbyło się przekazanie książek. W wydarzeniu wzięły również udział nauczycielki języka polskiego, członkinie Zjednoczenia.

Wcześniej Konsulat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Łucku przekazał podobny komplet

książek do Biblioteki-Filii nr 6 Łuckiego Centralnego Systemu Bibliotecznego.

Projekt «Polska Półka» został zainicjowany przez Instytut Książki. Jego celem jest zapoznanie czytelników z literaturą polską, szerzenie w społeczeństwie wiedzy o Polsce, jej kulturze i historii. Pierwsza edycja została zrealizowana w 2017 r. w Wielkiej Brytanii. W 2019 r. projekt został przeprowadzony w Stanach Zjednoczonych. W tym roku do programu dołączyła Ukraina, stając się trzecim krajem, w którym działa «Polska Półka». W sumie 26 ukraińskich bibliotek otrzyma w ramach tej inicjatywy ponad 1200 książek polskich autorów. Projekt «Polska Półka» jest finansowany ze środków Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, a realizuje go Ambasada RP w Kijowie przy wsparciu Międzynarodowego Towarzystwa Polskich Przedsiębiorców na Ukrainie oraz Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie.

Tekst i zdjęcia: Anatol OLICH

Волинське обласне відділення Спілки вчителів-полоністів України імені Габріелі Запольської отримало в подарунок від Генерального консульства Республіки Польща в Луцьку комплект книг. У рамках проекту «Польська полиця» бібліотека організації поповнилася близько 60 новими назвами.

Книги передав аташе Генерального консульства Республіки Польща в Луцьку Пйотр Урбанович. Їхня тематика різноманітна – від класики до трилерів і сучасної документалістики. Серед них – і видані польською, і перекладені українською.

Як сказала Оксана Негодюк, заступниця голови Волинського обласного відділення Спілки вчителів-полоністів України імені Габріелі Запольської, книжками користуватимуться вчителі організації. Зараз бібліотека міститься в Луцькій гімназії № 4 імені Модеста Левицького, а згодом її планують перенести в новостворений польський центр у Луцьку, де й відбулася передача книг. У події взяли участь також вчительки польської мови, члени спілки.

Раніше Генеральне консульство РП у Луцьку передало подібний комплект книг бібліотеці-філії № 6 Луцької міської централізованої бібліотечної системи.

Проект «Польська полиця» був ініційований польським Інститутом книги. Його мета – ознайомити читачів із польською літературою, поширювати у світі знання про Польщу, її культуру та історію. Уперше його реалізували у 2017 р. у Великобританії. У 2019 р. проект впровадили у США. Цьогоріч до нього долучилася Україна, яка стала третьою країною, в якій діє «Польська полиця». Всього в рамках проекту 26 українських бібліотек отримають понад 1200 книжок польських авторів. Проект «Польська полиця», який фінансує Міністерство культури, національної спадщини і спорту Польщі, реалізує Посольство РП у Києві за підтримки Міжнародного товариства польських підприємців в Україні та фундації «Допомога полякам на Сході».

Текст і фото: Анатолій ОЛІХ

Wakacyjny konkurs fotograficzny

Forum Polskich Szkół w Holandii zaprasza polonijnych dzieci i młodzież z całego świata do udziału w VIII Międzynarodowym Konkursie Fotograficznym «Polska w obiektywie polonijnego dziecka».

Forum Polskich Szkół w Holandii zaprasza dzieci polonijne z całego świata do udziału w VIII międzynarodowym konkursie fotograficznym

Udział w konkursie mogą wziąć dzieci polskiego pochodzenia w wieku 5–18 lat mieszkające poza granicami Polski.

Każdy uczestnik może wysłać jedno zdjęcie wykonane samodzielnie w czasie wakacyjnego pobytu w Polsce. Z uwagi na ograniczenia podróży związane z pandemią w tym roku można również wysłać zdjęcie zrobione w ciągu ostatnich 3 lat. W kadrze może zostać zatrzymane to, co ważne, piękne, ciekawe, bliskie, dziwne, czyli wartościowe zdaniem konkursanta.

Zdjęcie wysłane na konkurs powinno być:
– wykonane samodzielnie przez uczestnika konkursu;

– dobrej jakości (w formacie jpg) nadające się do druku w wielkości A4;

– wykonane w czasie pobytu w Polsce w okresie ostatnich 3 lat.

Na konkurs nie są przyjmowane zdjęcia:
– na których jest jego wykonawca, czyli tzw. selfie;

– znacząco edytowane zdjęcia;

– zdjęcia, kolaże z dostawionymi grafikami czy napisami itp.;

– zdjęcia, które były zgłoszone do wcześniejszych edycji konkursu;

– zdjęcia, które naruszają regulamin, są obraźliwe, nieścisłe.

Jeżeli na fotografii znajdują się osoby, uczestnik musi mieć pisemną zgodę tych osób na upublicznienie ich wizerunku. (wzór zgody można znaleźć w Regulaminie Konkursu)

Jedno zdjęcie konkursowe należy wysłać do 12 września 2021 r. za pomocą formularza: <https://cutt.ly/0mzvZl>

Szczegóły są przedstawione w Regulaminie Konkursu Fotograficznego FPSN 2021: <https://cutt.ly/JmzvWM2>

Międzynarodowe jury wybierze 10 najciekawszych zdjęć oraz wyróżni prace innych uczestników. Zwycięzcy otrzymają nagrody rzeczowe (w tym roku aparaty fotograficzne), kalendarze ze zdjęciami laureatów, kartki, książki itp.

Źródło: www.fpsn.nl

Jerzy Grotowski – wielki wizjoner, mag i reformator teatru

Єжи Гротовський – великий провісник, маг і реформатор театру

Аж trudno uwierzyć, że człowiekiem teatru został przez przypadek. Ten późniejszy reżyser i mistrz pracy z aktorem powiedział, że wybierze te studia, na które egzamin będzie pierwszy. Do wyboru miał orientalistykę, medycynę i wyższą szkołę teatralną. Egzaminy do tej ostatniej były najszybciej i tak rozpoczął swoją przygodę z teatrem.

Jerzy Grotowski urodził się w 1933 r. w Rzeszowie, a zmarł w 1999 r. w Pontederze we Włoszech. Jego całe życie to teatr. W 1955 r. ukończył studia aktorskie na Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej w Krakowie, potem studiował reżyserię w Moskwie, gdzie poznał metodę teatralną Stanisławskiego, która polegała na tym, że aktor słucha swojej podświadomości, reaguje na różne bodźce na scenie, na innych aktorów, na swoje wspomnienia, emocje i w każdej chwili potrafi improwizować, odpowiadać ciałem i słowem na wszystko, co na niego oddziałuje. Potem wrócił do Krakowa, gdzie na UJ także studiował reżyserię.

Zadebiutował w Teatrze Starym w Krakowie, gdzie wyreżyserował «Krzesła» Eugene'a Ionesco i «Wujaszka Wanię» Antona Czechowa. W 1959 r. zaczął pracować w Opolu w Teatrze 13 Rzędów. Teatr w 1965 r. przeniósł się do Wrocławia i zmienił swą nazwę na Teatr Laboratorium 13 Rzędów. Tutaj wyreżyserował między innymi: «Orfeusza» wg Jeana Cocteau, «Kaina» wg George'a Gordona Byrona, «Misterium Buffo» wg Włodzimierza Majakowskiego, «Siankuntalę» wg Kalidasy i «Tragiczne dzieje doktora Fausta» wg Christopha Marlowe'a. Zmarł też z dramataми romantycznymi: «Dziadami» Adama Mickiewicza, «Kordiana» Juliusza Słowackiego oraz dramatem «Akropolis» Stanisława Wyspiańskiego.

We Wrocławiu sformułował teorię teatru ubożego, w którym najważniejszymi elementami są aktor i widz. Aktor miał za zadanie w swej grze dotrzeć do najgłębszych tkwiących w nim warstw psychiki i emocji. Musiał się odwoływać także do mitów i archetypów powstałych przez wieki w naszej kulturze.

Za realizację tych idei uznano przedstawienie «Księcia Niezłomnego» Calderona według parafrazy polskiego romantyka Juliusza Słowackiego i rolę Ryszarda Ciesłaka – najważniejszego aktora Grotowskiego – z 1965 r. Najśłynniejszym przedstawieniem Grotowskiego jest «Apocalypsis cum figuris», opowiadające o powrocie Chrystusa na ziemię i odrzuceniu go przez ludzi. Ostatnim przedstawieniem Teatru Laboratorium był «Thanatos polski» wyreżyserowany przez Ciesłaka w 1981 r. Obecnie mieści się tu Instytut im. Jerzego Grotowskiego.

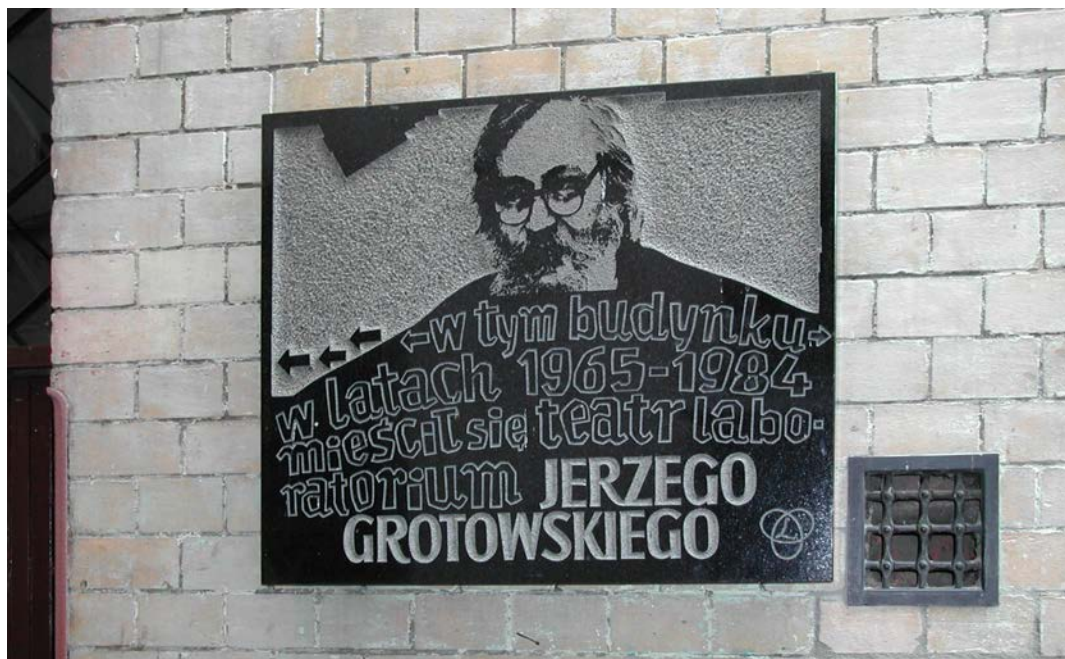
Następnym etapem działalności Grotowskiego był parateatr. Warsztaty Prowadził głównie w Brzezince koło Oleśnicy. Miały one na celu pogłębienie umiejętności komunikowania się między ludźmi i psychoterapię. Najważniejsza na tych zajęciach była praca z ciałem.

Potem przyszedł czas na Teatr Źródeł. Uczestnicy tego projektu badali techniki rytualne i dramatyczne, mające na celu szukanie źródeł naszego zachowania i komunikacji międzyludzkiej, oraz doświadczania, jak to określał Grotowski, «nieśmiertelności życia». Reżyser odwiedził między innymi Haiti, Nigerię, Indie i Meksyk.

W latach 1982–1985 prowadził wykłady na Uniwersytecie Kalifornijskim w Irvine, gdzie tworzył Teatr Obiektowy. Wprowadzenie technik rytualnych do dramatu miało przynieść odnalezienie uniwersalnych sposobów gry aktorów.

Ostatni etap działalności Grotowskiego to miejscowość Pontedera we Włoszech. Tu założył Workcenter of Jerzy Grotowski and Thomas Richards. Pracował tutaj także nad technikami rytualnymi takimi jak haitański taniec janwalu i afrokaraibskie pieśni wibracyjne. W tym czasie powstało przedstawienie zatytułowane «Akacja», które już nie było przeznaczone dla wi-

aż trudno uwierzyć, że człowiekiem teatru został przez przypadek. Ten późniejszy reżyser i mistrz pracy z aktorem powiedział, że wybierze te studia, na które egzamin będzie pierwszy. Do wyboru miał orientalistykę, medycynę i wyższą szkołę teatralną. Egzaminy do tej ostatniej były najszybciej i tak rozpoczął swoją przygodę z teatrem.

dza, ale dla aktora. Było to pełne rozwinięcie aktu tworzenia całkowitego aktora oraz pojęcia «sztuki jako wehikułu». Właściwym celem sztuki jest przeniesienie człowieka w inny wymiar rzeczywistości i przemiana ciała, twierdził Grotowski.

Od 1997 r. został profesorem antropologii teatralnej na College de France i tam wykładał. Otrzymał tytuły honoris causa Uniwersytetu De Paul w Chicago, Uniwersytetu Wrocławskiego, New School for Social Research w Nowym Jorku i Uniwersytetu Bolońskiego. Książka «Towards the Poor Theatre» z 1968 r. stała się jednym z najważniejszych studiów o teatrze XX wieku, a jego wypowiedzi i komentarze zostały zebrane w utworze «Teksty zebrane» wydanym w roku 2012.

Grotowski przez całe życie teatralne ciągle poszukiwał czegoś nowego. Jego najważniejszą cechą było nieustanne pragnienie nowości i zmiany oraz chęć stworzenia innego teatru, innej pracy z aktorem i z tekstem literackim. Poszukiwania, kultura czynna, nieustanne działanie, granie aktora, które nie jest takim graniem, które znamy ze scen teatrów, ale prawdziwym działaniem, sztuka jako przemiana człowieka – temu wszystkiemu miał służyć według Grotowskiego teatr. Bliskie mu były teatr ubogi i aktor jako święty. Nie lubił historii, bo uważał, że daje ona świadectwo upadku pierwiastka duchowego w człowieku, a sztuka ma ten pierwiastek wydobyć, wyzwolić i przemienić. Nie stworzył spójnej wizji teatru, a z teatru przechodził do parateatru, psychologii i antropologii. Najbardziej znane obecnie pojęcia pochodzące od Grotowskiego to: «teatr ubogi», «aktor jako święty», «praca nad metodą aktorską», «teatr źródeł» i «sztuka jako wehikuł».

Nie zachowało się wiele materiałów z jego sztuk i warsztatów, bo z zasady były przeznaczone dla niewielkiej grupy odbiorców, dla «wtajemniczonych» i dla widzów, którzy też grają. Z wiekiem izolował się też od ludzi i od świata, a z teatru przechodził do parateatru, psychologii i antropologii. Najbardziej znane obecnie pojęcia pochodzące od Grotowskiego to: «teatr ubogi», «aktor jako święty», «praca nad metodą aktorską», «teatr źródeł» i «sztuka jako wehikuł».

Wiesław PISARSKI,
nauczyciel języka polskiego
skierowany do Kowla przez ORPEG

Na zdjęciu: Tablica pamiątkowa przy wejściu do Instytutu im. Jerzego Grotowskiego we Wrocławiu. Autor: Heem will ich, CC BY-SA 3.0.

zajemnego спілкування між людьми і навчити елементів психотерапії. Найважливішою на цих заняттях була робота з тілом.

Потім прийшов час театру джерел. Учасники цього проекту вивчали ритуальні та драматичні техніки, покликані відшукати джерела нашої поведінки й міжлюдського спілкування, а також пізнання, як окреслював Гротовський, безсмертності життя. У той час режисер відвідав, зокрема, Гаїті, Нігерію, Індію та Мексику.

У 1982–1985 рр. викладав у Каліфорнійському університеті в Ірвайні, де створив об'єктивний театр. Уведення ритуальних практик у драму мало допомогти знайти універсальні способи акторської гри.

Останнім етапом діяльності Гротовського стало містечко Понтедера в Італії, де він заснував студію Workcenter of Jerzy Grotowski, потім – Workcenter of Jerzy Grotowski and Thomas Richards. Тут він продовжив роботу над ритуальними техніками, як-от гаїтянський танець янвалу й афрокарибські вібраційні співи. У цей час вийшла вистава під назвою «Акція», створена не для глядача, а для актора. Це був повний розвиток акту створення цілікового актора й поняття мистецтва як машини часу. Справжня мета мистецтва – перенесення людини в інший вимір дійсності й переміни тіла, як стверджував Гротовський.

Із 1997 р. він був професором театральної антропології у College de France. Отримав звання почесного доктора Університету де Поля в Чикаго, Вроцлавського університету, New School for Social Research у Нью-Йорку і Болонського університету. Книга «Towards the Poor Theatre», видана 1968 р., стала одним із найважливіших досліджень театру XX ст., а вислови і коментарі митця увійшли до «Зібраних текстів», виданих у 2012 р.

Гротовський усе своє театральне життя шукав щось нове. Його найважливішою рисою було прагнення новизни і змін, а також бажання створити новий театр, організувати іншу роботу з актором і літературним текстом. Пошуки, активна культура, безустанна дія, акторська гра, яка є не тією грою, відомою нам із театральних сцен, а справжньою дією, мистецтвом як переміна людини – ось чому, на думку Гротовського, мав служити театр. Близькими йому були вбогий театр і актор як святий. Він не любив історії, бо вважав, що вона свідчить про занепад духовного елемента в людині, а мистецтво має цей елемент відобути, визволити й змінити. Цілісного бачення театру він так і не створив, бо йому близькі були постійні пошуки і зміни. Він був антисистемником, вірив у мистецтво, в його очищувальну й визвольну силу.

До сьогодні збереглося не надто багато матеріалів із його спектаклів і майстер-класів, бо вони принципово присвячувалися невеликій групі глядачів, втаємниченим і глядачам, які теж грають. Із віком він усамітнівся, а від театру перейшов до паратеатру, психології та антропології. Найвідомішими поняттями, актором яких був Гротовський, є «вбогий театр», «актор як святий», «робота над акторською методикою», «театр джерел» і «мистецтво як машина часу».

Веслав ПІСАРСЬКИЙ,
учитель польської мови,
скерований до Ковеля організацією ORPEG

На фото: Меморіальна таблиця біля входу в Інститут імені Єжи Гротовського у Вроцлаві. Автор: Heem will ich, CC BY-SA 3.0.

Наступним етапом діяльності митця був паратеатр. Майстер-класи з паратеатру Гротовський проводив переважно у Бжезінці біля Олесниці. Вони мали поглибити здібності

Пам'ятки z wakacji

Zapewne niejednemu z nas gęba śmieje się od ucha do ucha już na samą myśl, że oto miłowymi krokami zbliża się czas upragnionych urlopów oraz wakacji. Wprawdzie okoliczności nie sprzyja-
ją beztrudnemu wypoczynkowi, ale zawsze, jeśli dobrze ruszy-
my głową, to na pewno uda się wymyślić sposób na bezpieczne
i radosne spędzenie wolnego czasu.

Zatem zaszczepieni, zachowując wszelkie reżimy sanitarne, wyruszmy niebawem w długo wyczekiwaną podróż. Kierunki eskapad będą tak różne, jak zróżnicowane są oczekiwania gatunku ludzkiego w tym zakresie. Jedni w ciemno wybiorą plażę i morze, inni jeziora, jeszcze inni góry lub spacer po rozpalonych letnim upałem brukach miast.

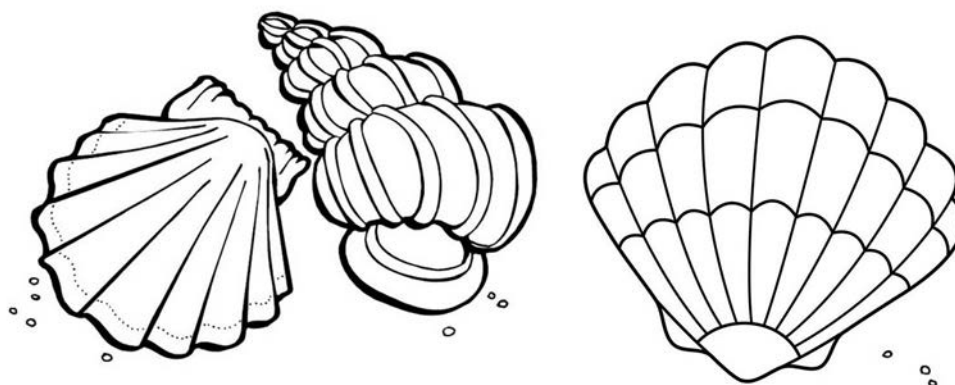
No cóż, są też tacy hardcorowi podróżnicy, którzy uwielbiają smażyć się na patelni miejskich aglomeracji i w pocie czoła zwiedzać wspaniałe zabytki ręką ludzką w wiekach dawnych zbudowane. Wprawdzie w wielu przypadkach nawet kamień na kamieniu z fortecy albo i pałacu nie pozostał, lecz zawsze jest miejsce, na którym dawne cudo stało i to ono z całym bagażem chwastów, gruzu i żyłatek zamieszkujących sobie tylko znane zakamarki stanowi cel tych szczególnych wyjazdów.

Mimo tak wielorakich człowieczych zainteresowań wszakże jedną wspólną cechą znajdziemy u wszystkich mniej lub bardziej dziwnych podróżników. Każdy, jak jeden mąż, zawsze ze swojego wyjazdu musi przywieźć do domu tzw. pamiątki z wakacji.

Trzeba uczciwie zauważyć, że niektóre okazy mogą człowieka wprawić w prawdziwe osłupienie. Bo jak tu przejść obojętnie obok góralskiego kapelusza z piórkiem leżącego sobie jak gdyby nigdy nic obok ciupagi na nadmorskim straganie. Dorzućmy do tego stopy niezwykle gustownych termometrów z plastiku z kotwicą i delfinkami albo ze skrzatem domowym w tle, czy błyszczących brokatem puzderek nie wiadomo na co.

Znajdą się również przeróżne dyndadełka, których przeznaczenia nie jest w stanie odgadnąć nawet najtęższy umysł, otwieracze do butelek lub zapalniczki z nazwą miasta, w którym akurat przebywamy i, obowiązkowo, stopy kamieni oraz muszelek wielkości i pochodzenia najróżnorodniejszego.

Takie cudetka, zazwyczaj za cenę rzucającą normalnie myślącego człowieka na kolana, lądują w walizkach i torbach, aby po długiej i męczącej podróży zająć swoje miejsce na półce w oczekiwaniu na kolejnego towarzysza przeznaczonego wyłącznie do jakże ważnej misji łapania kurzu.

Śmiać się od ucha do ucha – czyli serdecznie, radośnie.

Coś zbliża się miłowymi krokami, a więc bardzo szybko.

Rusz głową – powiemy tak wówczas, gdy chcemy, aby ktoś pomyślał.

Wybrać coś w ciemno, czyli bez żadnego za-
stanawiania się, bez wahania, szybko.

W pocie czoła – oznacza wykonywanie pew-
nych czynności z trudem, przy wielkim zmęcze-
niu.

Jak jeden mąż, czyli razem, wspólnie.

Rzucić na kolana – oznacza wprawić kogoś
w podziw, zrobić na kimś piorunujące wrażenie,
zaimponować mu. Ten zwrot może także ozna-
czać pokonanie kogoś, upokorzenie.

Gabriela WOŹNIAK-KOWALIK,
nauczycielka skierowana do Łucka i Kowla
przez ORPEG

Сувеніри з відпустки

Мабуть, не одному з нас рот розтягується від вуха до вуха від самої лише думки, що семимильними кроками набли-
жається час омріяної відпустки. Правду кажучи, обставини
не сприяють безтурботному відпочинку, але, якщо добре по-
шурупати головою, точно вдасться вигадати спосіб безпечно
і радісно провести канікули.

Треба чесно зауважити, що деякі екземпляри можуть ввести людину у справжній ступор. Бо як тут можна пройти повз гуцульського капелюха з пір'їною, який спокійнесенько лежить поруч із топірцем на розкладці в при-
морському кіоску із сувенірами. Додаймо до цього масу надзвичайно вишуканих пласти-
кових термометрів із якорем і дельфіном або з домовиком чи прикрашених гліттером шка-
тулочок невідомо для чого.

Знайдуться теж прерізні витребеньки, при-
значення яких не зможе відгадати навіть най-
ясніший ум, відкривачки або запальнички
з назвою міста, в якому ми зараз перебуваємо,
і – обов'язково – кургани камінців і мушельок
найрізноманітнішого розміру й походження.

Такі абищиці, ціна на які зазвичай кидає
нормальну людину на коліна, опиняються
у валізах і сумках, щоби після довгої та висна-
жливої подорожі зайняти своє місце на полиці
в очікуванні на чергового товариша, теж при-
значеного виключно для однієї надзвичайно
важливої місії – збирати пилюку.

Посміхатися від вуха до вуха (**śmiać się od
ucha do ucha**), тобто сердечно, радісно.

Щось наближається (семи)мильними кро-
ками (**coś zbliża się miłowymi krokami**), тобто
дуже швидко.

Рухай головою (**rusz głową**) – так ми гово-
римо тоді, коли хочемо, щоби хтось подумав.
Український відповідник – пошурупати, розки-
нути мізками.

Вибрати щось в темну (**wybrać coś
w ciemno**), тобто без жодних роздумів, швид-
ко. Український відповідник – вибрати на-
вмання.

У поті чола (**w pocie czoła**) – робити щось із
труднощами, з великими зусиллями.

Як один мąż (**jak jeden mąż**), тобто разом.

Кинути на коліна (**rzucić na kolana**) – зді-
вувати когось, вразити, захопити. Такий вираз
може теж означати перемогу над кимось, упо-
корення його.

Габрієла ВОЗНЯК-КОВАЛІК,
учителька, скерована до Луцька і Ковеля
організацією ORPEG

Konsulat RP w Łucku wznowił rejestrację na rozmowę w celu przyznania Karty Polaka

Od 25 czerwca w Konsulacie Generalnym RP w Łucku wznowiono zapisy na spotkanie w urzędzie konsularnym osób ubiegających się o przyznanie Karty Polaka po raz pierwszy (osoby dorosłe i małoletnie).

Rejestracja odbywa się tylko i wyłącznie dro-
gą mailową na adres: luck.kg.rejestracjakp@msz.
gov.pl

Korespondencja w celu rejestracji powinna
zawierać:

- imię i nazwisko (zgodne z transliteracją w paszporcie zagranicznym);
- adres zameldowania (obwód, rejon, miej-
scowość);
- data zameldowania w Łuckim Okręgu Kon-
sularnym;
- data i miejsce urodzenia;
- numer telefonu kontaktowego;
- temat wiadomości e-mail: Rejestracja
w sprawie przyznania Karty Polaka.

W przypadku wniosku o przyznanie Karty Po-
laka dziecku – dodatkowo:

- nazwiska i imiona rodziców;
- nr Karty Polaka rodzica/rodziców;
- temat wiadomości e-mail: Rejestracja w spra-
wie przyznania Karty Polaka dla małoletniego.

Po wystaniu zgłoszenia należy oczekiwać na
zwrotny e-mail z informacją o dacie i godzinie
wizyty w Konsulacie Generalnym RP w Łucku.

Konsulat prosi o przysyłanie zgłoszenia tylko
raz. Ponowne wysłanie e-maila spowoduje usu-
nięcie nazwiska z listy oczekujących.

Źródło: www.gov.pl/web/ukraina

PRASA // РОБОТА

Вакансії в Луцьку

Посада	З/П	Вимоги / Роботодавець
Водій автотранспортних засобів	30 000	Здійснення вантажних перевезень за кордон автомобілем Рено-Преміум (euro5) з тентом або рефрижератором, наявність закордонного паспорту обов'язкова, бажана наявність чіп-карти та досвіду поїздок за кордон
Водій автотранспортних засобів	30 000	Здійснювати міжнародні вантажні перевезення до країн Європи (Німеччини, Франції). Наявність закордонного біометричного паспорту, картки водія, полісу обов'язкового медичного страхування для виїзду до країн Європи
Водій автотранспортних засобів	25 000	Водій міжнародних перевезень Україна-Польща, наявність картки водія для таксографа, бажано посвідчення АDR, категорія СЕ. Зарплата 25–30 тис. грн
Водій автотранспортних засобів	25 000	Водій-міжнародник, поїздки за кордон на автомобілі VOLVO (euro5), причіп (тент штора)
Водій автотранспортних засобів	20 000	Наявність чіп-карти водія, міжнародні перевезення вантажним автомобілем, дотримання технічного стану авто
Водій автотранспортних засобів	20 000	Міжнародні перевезення вантажів 10 т, 20 т. Напрямок Україна-Польща, Німеччина, Бельгія, Нідерланди, Франція. Стежити за машиною та дотримуватись вимог вантажів та строків доставки. Зарплата + % від фрахту. Обов'язково наявність візи або біометричного паспорту. Наявність прав категорії С, Е
Головний бухгалтер	20 000	Співбесіда після розгляду резюме. Резюме надсилати на адресу: lyuda.smhim@gmail.com. Організація вантажних перевезень, пошук завантажень для вантажного транспорту. Контроль руху автомобілів, укладання договорів, ведення документообігу, високий рівень комунікабельності. Знання 1С Бухгалтерія 8.3
Майстер будівельних та монтажних робіт	20 000	Управління будівельно-монтажними роботами на об'єкті. Визначення обсягів робіт згідно проектної документації. Формування обсягів для актів виконаних робіт. Контроль за рухом ТМЦ на ділянці. Вміння вільно читати креслення. Готовність до відряджень. Вахтовий метод роботи 15/15. Проживання, проїзд за рахунок підприємства. Досвід роботи від 1 року
Машиніст крана (кранівник)	20 000	Машиніст баштового крану, працювати на будівництві, наявність посвідчення
Водій автотранспортних засобів	19 000	Водій тягача з напівпричіпом. Перевезення вантажів з м. Луцька до м. Ковель та у зворотному напрямку; дотримання ПДР, відповідальне ставлення до технічного стану автомобіля; вихідні дні – неділя, середа
Майстер будівельних та монтажних робіт	18 000	Монтаж силових кіл та трансформаторних підстанцій, монтаж зовнішнього та внутрішнього освітлення, керування бригадою робітників, написання встановленої звітності
Електрогазоварник	17 000	Зварювальні роботи при проведенні внутрішнього водогону. Робота на висоті. Зварювання стиків. Відрядження по Україні
Водій автотранспортних засобів	16 500	Міжнародні вантажні перевезення. Дотримання строків доставки, заповнення документації. Утримання автомобіля в належному стані. Наявність візи або біометричного паспорту та картки водія (чіп). Зарплата + %
Водій автотранспортних засобів	15 500	Водії сміттєвозів – вантажні автомобілі з манипулятором, вивезення твердих побутових відходів по місту Луцьку та Луцькому району, контроль за належним технічним станом закріпленого транспортного засобу, здійснюють довіз на роботу та з роботи працівників. Оклад + премії
Адміністратор	15 000	Надавати кваліфіковану допомогу при виборі страв та напоїв – банкетне меню. Створювати в ресторані гостинну атмосферу. Удосконалювати процес обслуговування гостей. Обов'язково виконання стандартів компанії. Навчання, тренінги
Виконавець робіт	15 000	Забезпечує виконання виробничих завдань відповідно до графіків і проектів, виконання будівельних, монтажних, ремонтно-будівельних робіт, введення об'єктів у дію у встановленні строки. Організовує виконання будівельно-монтажних робіт згідно з проектною та технічною документацією, будівельними нормами та правилами, технічними умовами й іншими нормативними документами. Складає заявки на будівельні машини, транспорт, засоби механізації і т. д.
Виконавець робіт	15 000	Організація будівельних робіт; знання нормативно-технічної документації згідно ДБН; розрахунок і замовлення матеріалів; щоденне планування робіт; володіння всіма циклами будівельних робіт; облік інструменту та обладнання; робота з проектом (робочими кресленнями), перевірка, аналіз; підписання актів виконаних робіт; підписання актів у складі виконавчої документації; контроль роботи і звіт головному інженеру; знання сучасних будівельних матеріалів, обладнання, технологій. Виїзд на об'єкти будівництва
Водій автотранспортних засобів	15 000	Міжнародні перевезення автомобілями Рено-Преміум з чіпом (причіп-штора). Відрядження. Польща, Чехія, Литва. Оплата подорожів
Водій автотранспортних засобів	15 000	Перевезення вантажів за кордон. Наявність закордонного паспорту (віза, біометричний паспорт), наявність чіпу
Водій автотранспортних засобів	15 000	Водій-дальнєбійник з кат. С, Е

Посада	З/П	Вимоги / Роботодавець
Директор комерційний	15 000	Керівник (операційний директор) орендного бізнесу. Здача в оренду нерухомості, виконання та захист бюджетів по нерухомості. Ведення переговорів з потенційними клієнтами. Продаж нерухомості та купівля земельних ділянок для подальшого будівництва
Електромонтажник силових мереж та електроустаткування	15 000	Монтаж щитів управління та високовольтного обладнання, релейних схем захисту та автоматики, монтаж силових та трансформаторних підстанцій, монтаж зовнішнього та внутрішнього освітлення
Енергетик	15 000	Заступник головного енергетика; організовує технічно правильну експлуатацію і своєчасний ремонт енергетичного устаткування; здійснює контроль за додержанням правил з охорони праці
Інженер з програмного забезпечення комп'ютерів	15 000	Налагодження роботи програмного комплексу 1С Бухгалтерія 8.3 УПП (управління виробничим підприємством). Контроль за коректністю внесення даних. Аналіз собівартості продукції. Щомісячний аналіз фінансового результату. Оптимізація програми під інші завдання підприємства. Співбесіда після подачі резюме (бажано з фото). Email: zahidpromrak@gmail.com
Інженер з проектно-кошторисної роботи	15 000	Знання програми АВК або аналогів. Досвід роботи з проектно-кошторисними документами, знання у сфері кошторисного ціноутворення, складання калькуляції (димовідведення, пожежна автоматика, водяні системи (пожежні трубопроводи). Зарплата + премія
Інженер з проектно-кошторисної роботи	15 000	Попередньо телефонувати: 0670070550. Здійснювати перевірку правильності складання кошторисної документації, актів виконаних робіт, відповідність її діючим нормативним документам. Виїзд на об'єкти будівництва та до замовника для здачі виконаних робіт. Досвід роботи в будівництві
Інженер-будівельник	15 000	Оклад + премія. Отримання вихідних даних, супровід розробки та погодження проектної документації, співпраця зі службами міста. Проводить загальнотехнічні огляди будівель. Забезпечує поточний ремонт елементів будівель, попереджує можливість обрушень. Контролює стан перекриттів та конструкцій будівлі. Веде технічний журнал з експлуатації будівлі до якого вносяться записи про виконані роботи із зазначенням виду і місця робіт. Досвід роботи в будівництві
Каменотес (обробка каменю)	15 000	Різка брил різних порід каменю на спеціальних верстатах. Навчання на робочому місці
Майстер	15 000	Організація роботи швейного цеху; здійснення міжпроцесного контролю; здійснення контролю за дотриманням технологічної дисципліни у цеху; контроль виконання планових завдань; контроль якості. Знання технології виробництва верхнього одягу
Майстер будівельних та монтажних робіт	15 000	Управління будівельно-монтажними роботами на об'єкті. Визначення обсягів робіт згідно проектної документації. Формування обсягів для актів виконаних робіт. Формування заявок на ТМЦ згідно проектної документації. Контроль за рухом ТМЦ на ділянці. Здійснення контролю за своєчасним забезпеченням бригад і робітників інструментом, пристроями та ін.
Машиніст крана автомобільного	15 000	Завантаження/розвантаження за допомогою крана автомобільного MAZ (25 т) підстанцій, будівельних матеріалів, комірків; відрядження по Україні
Менеджер (управитель) ресторану	15 000	Забезпечує своєчасне постачання продовольчої сировини, напівфабрикатів, покупних товарів. Формує штат працівників, чітко розподіляє їх функції, обов'язки і відповідальність, керує персоналом, створює умови для підвищення його кваліфікаційного рівня. Створює базу даних з професійної гігієни та гігієни харчування. Організує проведення інструктажів працівників з безпеки громадського харчування та перевірку знань з цих питань
Представник торговельний	15 000	Роботодавець зі Львова. Продаж товару. Контроль дебіторської заборгованості та робота з клієнтами. Розширення бази клієнтів. Обов'язково досвід роботи. Наявність власного автомобіля
Столяр	15 000	Уміння читати технічну документацію, робота з кресленнями, впевнений користувач електроінструмента, розпил ДСП відповідно карт розкрою, поклейка крошки на крошко-облицювальній лінії; обов'язкова наявність досвіду в меблево-виробництві
Шліфувальник каменів	15 000	Шліфування виробів та деталей з каменю на спеціальних верстатах. Навчання на робочому місці
Слюсар з контрольно-вимірювальних приладів та автоматики (електромеханіка)	14 324	Проводити монтаж, налагодження і ремонт обладнання контрольно-вимірювальних приладів та автоматики; усунення несправностей в схемах обладнання КВПІА; слідувати за справним станом інструменту, захисних і запобіжних засобів, знати терміни їх перевірки; слідувати за справністю приладів контролю та за дотриманням порядку в щитах (пультах) управління
Лікар-анестезіолог	14 195	Забезпечення належного рівня спеціального передопераційного обстеження, проведення загального знеболення, реанімаційної допомоги, необхідність обстеження та проведення інтенсивної терапії у хворих з розладами життєво важливих функцій

Посада	З/П	Вимоги / Роботодавець
Керівник групи	14 000	Керує роботою технологічної групи механічно-заготівельного цеху. Планує роботу групи з визначенням завдань кожному працівнику і здійснює контроль за виконанням планів робіт. Погоджує конструкторську документацію. Розробляє та впроваджує раціональні та безпечні технологічні процеси, що сприяють покращенню умов праці. Організовує своєчасне забезпечення виробничих ділянок необхідною технологічною документацією. Забезпечує складання технологічних завдань на проектування та виготовлення обладнання
Менеджер (управитель) із збуту	14 000	Співбесіда у роботодавця. Потенційні кандидати розглядаються згідно з надісланими резюме на вибір 0506816307. Робота з наявною базою клієнтів. Робота з документацією (договори, специфікації, кошториси). Підготовка документів до торгів. Супроводження продажів. Впевнений користувач ПК
Слюсар-електрик з ремонту електроустаткування	14 000	Обслуговування і ремонт електронавантажувачів
Майстер	13 400	Здійснює загальне керівництво підлеглими працівниками під час експлуатації та ремонту контрольно-вимірювальних приладів та автоматики; забезпечує роботу КВПІА відповідно до правил котлонагляду, правил безпеки в газовому господарстві, правил технічної безпеки та правил технічної експлуатації електроустановок споживачів
Інженер-електрик в енергетичній сфері	13 000	Обслуговування та ремонт устаткування розподільчих пунктів, трансформаторних підстанцій, повітряних ліній електропередач; проведення ремонту, монтажу, демонтажу і технічне обслуговування; електропроводки, щитів, освітлювальних елементів, проведення верхолазних робіт, заміну та встановлення опор, робота з проектною документацією, монтаж щитів різної складності
Поліцейський (інспектор) патрульної служби	13 000	Забезпечення публічного порядку і громадської безпеки; запобігання кримінальним, адміністративним правопорушенням; для того щоб відправити електронну заяву на участь у конкурсі до Патрульної поліції, заповніть анкету за посиланням: http://anketa.patrol.police.gov.ua/ ; інформаційний центр: 044 390-65-00
Водій автотранспортних засобів	12 500	Доставка по Луцьку та Волинській області продукції морозива «Рудь», молочної «Данон». Контроль за технічним станом автомобіля
Авторемонтник	12 000	Досконале знання спецтехніки (дорожня техніка). Досвід роботи від 3-х років. Вахтовий метод роботи. Роботи проводяться в області та за її межами. Звертатися в офіс на вул. Рівненській, 85. Доставка автотранспортом до місця роботи, вахта 15/15
Авторемонтник	12 000	Ремонт легкових та вантажних автомобілів різних марок. Досвід роботи
Апаратник очищення рідини	12 000	Обслуговування ліній по очистці рідини на очистці очисних споруд, роботи пов'язані з валпом, хлорним залізом та когулянтам
Виконавець робіт	12 000	Проведення ремонту, монтажу, демонтажу, технічне обслуговування електропроводки, освітлювальних елементів, верхолазних робіт, заміна та встановлення опор; прокладання кабельних трас – внутрішніх та зовнішніх, монтаж щитів різної складності
Виконавець робіт	12 000	Читання креслень, організація виконання будівельно-монтажних робіт; здійснення контролю за виконанням робіт, відповідністю її чинним нормативним документам; виїзд на об'єкти будівництва та до замовника для здачі виконаних робіт
Водій автотранспортних засобів	12 000	Перевезення асфальтобетону. Досвід роботи від 3-х років. Наявність прав кат. С, СЕ. Вахтовий метод роботи. Роботи проводяться в області та за її межами. Звертатися в офіс на вул. Рівненській, 85. Доставка автотранспортом до місця роботи, вахта 15/15
Водій автотранспортних засобів	12 000	Перевезення вантажів по території України, належне дотримання технічного стану автомобіля, контроль завантаження/розвантаження, робота з супровідними документами
Газозварник	12 000	Виконання газифікації будинків, зварювання деталей, апаратів, конструкцій, виконання робіт на будівельному майданчику, розрід 5
Газозварник	12 000	Зварювання каркасів та кронштейнів для сидінь автомобілів
Інженер з охорони праці	12 000	Організовує правильну роботу на виробництві. Здійснення контролю за створенням безпечних умов праці, готує документацію відповідно до законодавчих вимог, проводить вступні та інші інструктажі, навчання, перевірка знань з питань охорони праці та пожежної безпеки на підприємстві. Проведення атестацій робочих місць. Знання нормативно-правових актів з охорони праці тощо

За детальною інформацією звертайтеся

до Луцького міського центру зайнятості:

43021 м. Луцьк, вул. Ярошука, 2;

тел.: +38(03322) 72-72-58, 24-92-68, (067) 199-03-28.

Pod Łopusznem uczczono rocznicę bitwy

Під Лопушним вшанували річницю битви

Członkowie Polskiego Centrum Kultury i Edukacji im. prof. Mieczysława Krąpca w Tarnopolu wzięli udział w uroczystościach z okazji kolejnej rocznicy bitwy stoczonej przez wojsko polsko-litewsko-ruskie na czele z księciem Konstantym Ostrogskim z tatarami pod wsią Łopuszno.

Члени Польського центру культури та освіти імені професора Мечислава Кромпця в Тернополі взяли участь у вшануванні річниці битви польсько-литовсько-руського війська на чолі з князем Костянтином Острозьким із татарами під селом Лопушне.

Uczestnicy uroczystości, które miały miejsce 26 czerwca, zgromadzili się najpierw na Tarnopolskim Narodowym Uniwersytecie Medycznym im. Iwana Horbaczewskiego. Zostali powitani przez rektora tej uczelni prof. Mychajła Kordę. W wydarzeniu brali udział m.in. przewodniczący Tarnopolskiej Rady Obwodowej Mychajło Hołowko, prezes Polskiego Centrum Kultury i Edukacji im. prof. Mieczysława Krąpca w Tarnopolu Piotr Fryz, uczestnicy studia naukowo-krajoznawczego «Tarnopolanie» działającego przy TNUM, Iwan Sadownik z Ministerstwa Transportu oraz przedstawiciele regionalnych ośrodków organizacji społecznej «Instytut Badań nad Dziedzictwem Narodowym».

Piotr Fryz odczytał list Konsula Generalnego RP w Łucku Sławomira Misiaka. Zgromadzeni wysłuchali również listu Ambasadora Republiki Litewskiej na Ukrainie Waldemara Sarapinas. Uczestników uroczystości przywitał także przewodniczący Tarnopolskiej Rady Obwodowej Mychajło Hołowko. Za aktywną działalność społeczną i naukową wyróżnił dyplomami wykładowców i studentów uniwersytetu – członków studia naukowo-krajoznawczego «Tarnopolanie». Na

zakończenie tej części obchodów zaśpiewał chór Polskiego Centrum Kultury i Edukacji im. prof. Mieczysława Krąpca «Akwarele Tarnopola».

Następnie uczestnicy uroczystości wyruszyli do Łopuszna w rejonie krzemienieckim obwodu tarnopolskiego, aby uczcić wydarzenia z 1512 r., kiedy 6-tysięczne wojsko polsko-litewsko-ruskie na czele z księciem Konstantym Ostrogskim pokonało 25-tysięczne siły chana krymskiego. Po zwycięskiej bitwie książę kazał usypać wysoką mogiłę w miejscu pochówku poległych żołnierzy. W 1992 r. z okazji 480. rocznicy bitwy pod Łopusznem postawiono w tym miejscu pomnik.

Przy pomniku na tarnopolan czekali starosta Łopuszna Łarysa Czaban oraz mieszkańcy okolicznych wsi. Po wspólnym złożeniu kwiatów zgromadzeni wysłuchali przemówień. Chór «Akwarele Tarnopola» wykonał polskie piosenki oraz razem ze wszystkimi zaśpiewał ukraińską piosenkę «Ridna maty moja».

Alła FLISSAK,
Polskie Centrum Kultury i Edukacji
im. prof. Mieczysława Krąpca w Tarnopolu
Fot. Halina ŻYRSKA

Uczestnicy zażycia, który odbył się 26 czerwca, zbrali się na początku w Ternopilському національному медичному університеті імені Івана Горбачевського. Тут їх привітав ректор цього навчального закладу Михайло Корда. Були присутні, зокрема, голова Тернопільської обласної ради Михайло Головка, голова Польського центру культури та освіти імені професора Мечислава Кромпця в Тернополі Петро Фриз, учасники науково-краєзнавчої студії «Терполяни», що діє при ТНМУ, Іван Садовник із Міністерства транспорту та представники регіональних осередків громадської організації «Інститут досліджень національної спадщини».

Петро Фриз зачитав лист-привітання від Генерального консула Республіки Польщі в Луцьку Славоміра Місяка. Присутні заслухали також привітання Надзвичайного і Повноваженого Посла Литовської Республіки в Україні Вальдемара Сарапінаса. З вітальним словом виступив голова Тернопільської обласної ради Михайло Головка. За активну громадянську позицію, волонтерську і наукову діяльність він нагородив грамотами викладачів та студентів медуніверситету – учасників науково-крає-

навчій студії «Терполяни». Після завершення привітальної частини виступив хор Польського центру культури і освіти імені Мечислава Кромпця «Тернопільські акварелі».

Згодом усі вирушили в Лопушне, що в Кременецькому районі Тернопільської області, аби вшанувати події 1512 р. Тоді шеститисячне польсько-литовсько-руське військо князя Костянтина Острозького розгромило 25-тисячну орду кримського хана. Після переможного бою князь наказав насипати високу могилу над похованням полеглих воїнів. У 1992 р. на вшанування 480-ї річниці битви під Лопушним тут спорудили пам'ятний знак.

Біля пам'ятника на тернопольян чекали староста Лопушного Лариса Чабан та жителі навколишніх сіл. Після спільного покладання квітів прозвучали промови. Хор «Тернопільські акварелі» виконав польські композиції та разом з усіма присутніми заспівав українську пісню «Рідна мати моя».

Alła FLISSAK,
Польський центр культури та освіти
імені професора Мечислава Кромпця в Тернополі

Фото: Галина ЖИРСЬКА

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Публікація відображає лише погляди автора/авторів і не представляє офіційну позицію Канцелярії голови Ради міністрів РП

Проект підтримує Канцелярія голови Ради міністрів РП у рамках конкурсу «Полонія та поляки за кордоном 2021».
Проект «Польські медіа в Україні 2021-2022» реалізує фундація «Свобода і демократія»

Projekt wspierany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach
konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2021

Projekt „Polskie media na Ukrainie
2021-2022” realizowany przez Fundację
Wolność i Demokracja.

Założyciel/Zasnovnik - Valentyn BAKOLIUK
Zespół redakcyjny/Редакційна колегія:
Valenty WAKOLUK/Валентин ВАКОЛЮК
Natalia DENYSIUK/Наталія ДЕНИСЮК
Wiktor JARUCZYK/Віктор ЯРУЧИК
Anatolij OLICH/Анатолій ОЛІХ

Główny redaktor: Valentyn BAKOLIUK
Korektori: Ołga SZERŠEN', Piotr KOVAŁIK
Співпраця: Ядвіга ДЕМЧУК, Уршуля ОБЕРДА
Технічний редактор: Анатолій ОЛІХ
Відповідальний редактор: Олександр СВІЦА
Переклад: Світлана ПИЗА, Наталія ДЕНИСЮК

Adresa redakcji:
43025 Луцьк, вул.Крилова 5/7
tel/faks (0332) 72 54 99
e-mail: info@monitor-press.com
facebook.com/MonitorWołyński
twitter.com/MonitorWołyński

Свідство про реєстрацію
ВЛ № 339-73Р від 19.05.2009 р.
Тираж: 3000. Замовлення: 1583
Друк: ПП «Волинська друкарня»
Луцьк, пр. Воли 27.
Друк офсетний, формат А3

Monitor
Wołyński
www.monitor-press.com